

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา ผู้วิจัยจะเสนอหลักการ แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

- 2.1 ความหมายของการอนุบาลศึกษา
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา
- 2.3 แผนนโยบายการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาของวิธ
- 2.4 ทฤษฎีพัฒนาการเด็กและทฤษฎีการเรียนรู้ระดับก่อนประถมศึกษา
- 2.5 แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา พุทธศักราช 2536
- 2.6 สื่อการเรียนการสอนระดับอนุบาลศึกษา
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของการอนุบาลศึกษา

การศึกษาของเด็กก่อนวัยเรียน หมายถึง การศึกษาของเด็กที่อยู่ในวัยก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา คือเด็กที่มีอายุระหว่าง 0-6 ปี เป็นวัยของการวางพื้นฐานทางการศึกษาให้แก่เด็กในระยะเริ่มต้น ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะถ้าหากว่าสามารถวางพื้นฐานให้เด็กได้ คำนึงงานโดยมีเจตคติที่ถูกต้องมีนิสัยที่ดีตามความสามารถและความเหมาะสมกับวัยของเด็ก ก็จะทำให้เด็กเกิดการพัฒนาไปได้อย่างเต็มที่ทุกด้าน

การศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน มีรูปแบบต่าง ๆ เช่น ศูนย์เด็กปฐมวัยหรือศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน (Day Care Center) สถานรับเลี้ยงเด็กอ่อน (Nursery) โรงเรียนอนุบาล (Kindergarten) ฯลฯ สำหรับโรงเรียนอนุบาลเป็นการจัดการศึกษาแบบมีระบบรับเด็กอายุ 4-5 ปี เข้าเรียนในชั้นอนุบาล (จินตนา, 2525)

วัยอนุบาล คือ เด็กที่มีอายุระหว่าง 4-6 ปี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2526)

โรงเรียนอนุบาล คือ สถานอบรมเลี้ยงดูเด็กชาย หญิง อายุ 4-6 ปี มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาเด็ก ทั้งกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะศึกษาในชั้นต่อไป (ประภาพรณ, 2528)

สุมนา (2531) ได้กล่าวเกี่ยวกับการศึกษาระดับอนุบาลว่า เป็นการศึกษาของเด็กในวัยที่มีความเจริญเติบโตต่อจากเด็กทารก ซึ่งมีอายุระหว่าง 3-6 ปี

จากที่กล่าวมาทั้งหมด พอที่จะสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน คือ การศึกษาของเด็กตั้งแต่ 0-6 ปี และเมื่อกล่าวถึงการศึกษาที่เป็นระบบการศึกษาแล้ว การอนุบาลศึกษา หมายถึง การจัดศึกษาให้เด็กชายหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 3-6 ปี เพื่อให้เด็กมีความพร้อมในด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิดในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา ดังนี้

Froebel (อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2526) ได้ให้แนวคิดว่า การพัฒนาเด็กให้เจริญขึ้นนั้น ต้องกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรีโดยจัดสภาพแวดล้อมในบริเวณโรงเรียนให้เป็นธรรมชาติ จัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กแสดงออก เพราะเชื่อว่าเด็กทุกคนมีความสามารถอยู่ภายใน

Montessori (อ้างถึงใน จินตนา หมู่ผึ้ง, ม.ป.ป.) มีแนวคิดคล้ายกับเฟรเอเบล แต่ได้เน้นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual differences) โดยปล่อยให้เด็กมีประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองและความสมัครใจ เนื่องจากมอนเตสซอรีเป็นแพทย์ จึงเน้นเรื่องสุขภาพอนามัยของเด็กเป็นเรื่องสำคัญด้วย

Rousseau (อ้างถึงใน กองวิชาการ, 2536) มีแนวคิดว่าการกระทำต่าง ๆ เพื่อให้เด็กอยู่ในระเบียบวินัยไม่ซุกซนเช่น การปราบปราม ความทรมานและการบีบบังคับ เป็นการทำลายธรรมชาติของเด็ก แม่และพ่อต้องมีบทบาทสำคัญในการดูแลเด็กและเชื่อว่าหัวใจของการศึกษาคือชีวิตในครอบครัว ผู้ใหญ่ต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก ต้องคิดเสมอว่า เด็กไม่ใช่ผู้ใหญ่ตัวเล็ก ๆ

Pestalozzi (อ้างถึงใน กองวิชาการ, 2536) ได้นำทฤษฎีของรูสโซมาปฏิบัติ โดยได้ใช้กฎของความเมตตากรุณา ให้ความรัก ยกเลิกการเขียนตำรับบังคับ ให้เด็กเรียนเมื่อเด็กมีความพร้อม โดยใช้เวลาและให้ประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจตนเองเกิดการเรียนรู้ตนเอง

Dewey (อ้างถึงในคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2526) เชื่อว่าการจัดสภาพโรงเรียนให้เหมือนบ้าน เพราะโรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่จะทำให้เด็กมีชีวิตที่สมบูรณ์และเหมาะสม โรงเรียนต้องทำหน้าที่เหมือนสังคมย่อย ๆ ต้องการความร่วมมือแบบประชาธิปไตย เน้นความเป็นมนุษย์ การตัดสินใจร่วมกัน เน้นความสนใจของนักเรียนเป็นใหญ่ จากแนวคิดนี้ทำให้ระดับโรงเรียนได้จัดการเรียนการสอนโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ตามแนวปรัชญา Progressivism คือเรียนด้วยการลงมือกระทำ ใช้วิธีการแก้ปัญหา เรียนตามความต้องการของผู้เรียน นักเรียนมีบทบาทมากกว่าครู โดยครูเป็นผู้คอยดูแลแนะนำ

เยาวยา (2528) ได้ให้แนวคิดสำหรับการศึกษาก่อนวัยเรียนว่า ควรจัดในลักษณะของการเล่นปนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กในวัยนี้มากที่สุด และในการสอนก็ควรจัดในรูปเตรียมความพร้อม หรือจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กเกิดความคิดรวบยอด จากการเล่น การกระทำ การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมไม่ควรเน้นการอ่านออก เขียนได้เป็นสำคัญ แต่ควรเป็นไปเพื่อการฝึกเตรียมความพร้อม ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

อีระ และพรอนซ์ (2536) ได้แปลงานเขียนของมาซารู อิบูกะ เรื่อง รอให้ถึงอนุบาล ที่สายเสียแล้ว พอสรุปได้ว่า พัฒนาการทางสมองของเด็ก 70-80% เติบโตเต็มที่ภายในอายุ 3 ปี สภาพแวดล้อมจะมีความสำคัญต่อการศึกษาของเด็กมาก

จากแนวคิดทั้งหมดพอสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาให้เด็กในระดับอนุบาลศึกษาต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง จัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม ให้ความรักความอบอุ่น ความปลอดภัยและแผ้วถางเรื่องสุขภาพอนามัยให้เด็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาทุกด้านอย่างสมบูรณ์

2.3 แนวนโยบายการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาของรัฐ

2.3.1 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526) ได้ตั้งจุดมุ่งหมายการศึกษาก่อนวัยเรียนได้ดังต่อไปนี้

2.3.1.1 เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางกายของเด็กได้เต็มที่ เพื่อจะได้เป็นพลเมืองที่มีอนามัยสมบูรณ์แข็งแรง

2.3.1.2 เพื่อส่งเสริมพัฒนาการบุคลิกภาพ อารมณ์และสังคมของเด็กเพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพจิตสมบูรณ์ มีความเข้มแข็งทางจิตใจที่จะเผชิญอุปสรรคได้

2.3.1.3 เพื่อฝึกให้เด็กมีนิสัยขยันขันแข็ง ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย ประหยัด สะอาด

2.3.1.4 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้านต่าง ๆ ของเด็ก

2.3.1.5 เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนหรือศูนย์ก่อนวัยเรียน ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก

2.3.1.6 เพื่อตระหนักในปัญหาความเบี่ยงเบนของพัฒนาการเลี้ยงดูและดำเนินการแก้ไขโดยเหมาะสม

2.3.2 แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ได้กล่าวถึงระบบการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาว่า เป็นการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาความพร้อมของเด็ก การจัดการศึกษาในระดับนี้ อาจจัดในรูปของชั้นเด็กเล็ก อนุบาลศึกษาหรือในรูปของศูนย์พัฒนาเด็กประเภทต่าง ๆ ตามสภาพพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับบริการเพื่อเตรียมความพร้อม อย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งมีแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งขยายการจัดการศึกษาระดับนี้ให้กว้างขวาง โดยเฉพาะในชุมชนห่างไกล และชุมชนแออัดในทุกจังหวัด โดยให้โรงเรียนประถมศึกษาเป็นหน่วยงานที่จัดเตรียมความพร้อมให้

2.3.3 แผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์และนโยบายในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ดังนี้

2.3.3.1 วัตถุประสงค์ เพื่อให้เด็กวัยก่อนประถมศึกษาได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาตามศักยภาพ และมีความพร้อมในการเข้าเรียนระดับประถมศึกษาอย่างเหมาะสมเท่าเทียมกัน

2.3.3.2 นโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเพิ่มขึ้น เพื่อให้เด็กวัยก่อนเรียนประถมศึกษามีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ตามศักยภาพและให้มีความพร้อมในการเข้าเรียนระดับประถมศึกษาโดยจะขยายการศึกษาชั้นเด็กเล็กให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ส่วนในพื้นที่ที่มีปัญหาทางภาษาและในพื้นที่ที่มีความพร้อมจะจัดระดับอนุบาลหลักสูตร 2 ปี โดยมีเป้าหมายว่าเด็กกลุ่มอายุ 4-6 ปี อย่างน้อยร้อยละ 33 จะได้เข้าเรียนระดับอนุบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2.3.4 นโยบายและมาตรการการพัฒนาการศึกษาประจำปีงบประมาณ 2539 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2538)

ก. นโยบายด้านการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เพื่อให้เด็กก่อนวัยเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะในชนบทห่างไกลและชุมชนแออัดทุกจังหวัด ได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย

จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรมและมีความพร้อมในการเข้าเรียน
ระดับประถมศึกษาอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

มาตรการ

- 1) ให้การสนับสนุนโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดทุกโรงเรียน บริการเตรียม
ความพร้อมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนระดับประถมศึกษา โดยจัดให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชนและ
ท้องถิ่น
- 2) จัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีอยู่เดิม
ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยประสานความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนหน่วยงานทั้ง
ภาครัฐและเอกชนอื่น ๆ ในท้องถิ่น
- 3) พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาใน
โรงเรียนประถมศึกษาที่รับผิดชอบทั้งผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์และผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจ
โดยการจัดอบรม สัมมนาแบบเข้ม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในด้านการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา
รวมทั้งให้มีโอกาสฝึกปฏิบัติงานในหน้าที่
- 4) ให้การสนับสนุนให้ครูนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียน
การสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
- 5) จัดให้มีการประสานงานระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานอื่น ที่ให้บริการเตรียม
ความพร้อมแก่เด็ก เพื่อให้สามารถจัดบริการได้อย่างกว้างขวาง ไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการให้
บริการ
- 6) สนับสนุนอาคารเรียนอาคารประกอบอื่น ๆ ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน
- 7) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน รวมทั้งให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการให้ความรู้ ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่เด็กนักเรียนให้
มากขึ้น เช่น ในเรื่องอาหารกลางวัน และสนามเด็กเล่น

ข. นโยบายด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

มาตรการ

- 1) โรงเรียนจัดให้เด็กก่อนประถมศึกษาได้เต็มวันทุกวัน ตามนโยบายของรัฐบาลที่ได้
จัดงบประมาณสนับสนุนให้แล้ว และควรสนับสนุนให้นักเรียนระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะชั้น
ป.1-ป.2 ได้เต็มด้วย

2) ผนวกรับความช่วยเหลือจากภาคเอกชนและหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนให้เด็กก่อนประถมศึกษาที่ยากจนมีอาหารกลางวันรับประทาน

3) โรงเรียนต้องร่วมมือกับชุมชนผลิตวัตถุดิบที่นำมาใช้เป็นอาหารเสริมให้นักเรียนรับประทาน เน้นที่สามารถผลิตได้ในท้องถิ่นและราคาถูก ค่าทางอาหารสูง เช่น การปลูกกล้วยน้ำว้า ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ฯลฯ

4) จัดหาเครื่องเล่น เครื่องออกกำลังกายทั้งในร่มและกลางแจ้ง และโรงเรียนจัดกิจกรรมให้เด็กได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง

5) พื้นที่ใดที่นักเรียนและประชาชนขาดสารไอโอดีน โรงเรียนต้องจัดการให้เกลือไอโอดีนผสมอาหารและน้ำดื่มให้นักเรียนได้ดื่ม และรับประทาน

6) ครูที่ทำหน้าที่สอนระดับก่อนประถมศึกษา ต้องได้รับการช่วยเหลือทั้งจากการนิเทศภายนอกและการนิเทศภายใน ให้สามารถจัดกิจกรรมการเตรียมความพร้อมได้ครบถ้วนตามแผนการเตรียมความพร้อมที่กำหนด อย่างมีประสิทธิภาพและเพิ่มจำนวนให้พอกับชั้นเรียนที่เปิดเพิ่ม

7) โรงเรียนจัดกิจกรรมที่เป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจ เจตคติแก่ผู้ปกครองในการให้การศึกษากับบุตรหลานก่อนประถมศึกษาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพแต่ละพื้นที่ โดยมีกิจกรรมร่วมกันทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

8) สนับสนุนให้มีห้องสมุดสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา ซึ่งมีเอกสารและเครื่องเล่นที่สักร้าเสริมสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์และครูต้องจัดกิจกรรมให้เด็กได้ใช้มุมหนังสือ หรือห้องสมุดอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง

9) โรงเรียนร่วมกับผู้ปกครองจัดกิจกรรมเสริมเป็นพิเศษ ให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติจริงด้านการพัฒนาทางภาษาไทย ทั้งทักษะการพูด การออกเสียงและการฟังที่ถูกต้องชัดเจน

10) จัดให้มีศูนย์เทคโนโลยีและทำการ์ตูนไทยอย่างทั่วถึง ระดับก่อนประถมศึกษา เช่นเดียวกับระดับอื่น ๆ

11) สนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ทั้งระดับจังหวัดและอำเภอมีศักยภาพสูงพอ โดยมีทั้งบุคลากร สื่อ/รูปแบบของการเตรียมความพร้อมที่มีคุณภาพ สามารถให้ความช่วยเหลือแก่ครูผู้สอน และโรงเรียนในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาได้อย่างจริงจัง

ค. นโยบายด้านการบริหารและสนับสนุนการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

ด้านปริมาณ

1) เด็กวัยก่อนเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนประชากรกลุ่มอายุ 4-5 ปี หรือประมาณ 1,695,800 คน ได้รับการเตรียมความพร้อมอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดังนี้

- อนุบาล 1 จำนวน 847,900 คน
- อนุบาล 2 จำนวน 847,900 คน

ด้านคุณภาพ

1) เด็กวัยก่อนประถมศึกษาที่เข้าเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติทุกคน ได้รับการเตรียมพร้อมตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการเด็กทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

2) เด็กที่ผ่านการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาอย่างน้อยร้อยละ 95 เป็นผู้มีความพร้อมและมีความพร้อมในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2.4 ทฤษฎีพัฒนาการเด็กและทฤษฎีการเรียนรู้ระดับก่อนประถมศึกษา

แนวคิดของนักจิตวิทยาหลายคน เกี่ยวกับทฤษฎีการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

2.4.1 ทฤษฎีพัฒนาการของ Gesell (อ้างถึงในกองวิชาการ, 2536)

Gesell เน้นเรื่องวุฒิภาวะ (Maturity) เชื่อว่าพัฒนาการทั้งหมดจะเป็นไปตามลำดับขั้น จะข้ามขั้นไม่ได้ พัฒนาการและวุฒิภาวะจะทำให้ทุกอย่างประสบความสำเร็จ พัฒนาการนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ซึ่งจะค่อย ๆ พัฒนาไปตามธรรมชาติ เมื่อถึงวัยนั้นเด็กจะมีพฤติกรรมต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องมีการเตรียมหรือฝึก ดังนั้นครู บิดามารดาจึงควรให้อิสระในการเลือกเรียน เลือกเล่นตามความสนใจ ไม่ควรเร่งหรือบีบบังคับให้กระทำการต่าง ๆ ก่อนจะมีความพร้อมในการทำสิ่งนั้น ๆ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมจัดว่าเป็นองค์ประกอบอันดับที่สอง

2.4.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget (อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2536)

Piaget ได้แบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาออกเป็น 4 ขั้น สำหรับเด็กวัยอนุบาลศึกษา จัดอยู่ในขั้นความคิดก่อนปฏิบัติการ (Preoperational thought) เป็นช่วงอายุ 18 เดือน

ถึง 7 ปี เป็นขั้นที่เด็กเริ่มเรียนรู้ทางภาษาพูด เข้าใจเครื่องหมาย ทำทางที่สื่อความหมาย ซึ่งถือว่าพัฒนาการทางสติปัญญาจะเจริญสูงสุดในขั้นนี้ ฉะนั้นจึงควรจะฝึกทักษะในการใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ เพื่อพัฒนาประสาทการรับรู้และเคลื่อนไหว การใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนในวัยนี้เด็กจะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง จึงมุ่งให้เด็กมีโอกาสจัดกระทำมากที่สุด

2.4.3 ทฤษฎีพัฒนาการของ Freud (อ้างถึงในองวิชากร, 2536)

เด็กก่อนวัยเรียนตามทฤษฎีของ Freud เด็กเริ่มมีการพัฒนาการทางด้าน Superego ซึ่งเป็นส่วนควบคุมให้เด็กปฏิบัติตามมาตรฐานของสังคมที่กำหนดไว้ เด็กในวัยนี้จะเรียนรู้การปฏิบัติตนทางสังคมจากการอบรมของพ่อแม่ ซึ่งมักจะใช้วิธีการให้รางวัลและการลงโทษ การส่งเสริมให้เด็กคิดหาเหตุผลในสิ่งต่าง ๆ ให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง มีอิสระทางความคิดนั้น พ่อแม่เป็นตัวแทนสำคัญที่เด็กจะเลียนแบบเปรียบเทียบ การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งทฤษฎีนี้สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการของ Sears ที่กล่าวว่า เด็กได้รับอิทธิพลจากพ่อแม่ในการพัฒนาบุคลิกภาพ เด็กในช่วงก่อนเข้าเรียนเด็กชายจะเลียนแบบพ่อ เด็กหญิงจะเลียนแบบแม่

2.4.4 ทฤษฎีพัฒนาการของ Erikson (อ้างถึงในสุวรรค์ ใจดวงกุล, 2536)

Erikson เน้นว่าเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ซึ่งเป็นสิ่งแปลกใหม่และตื่นเต้น ถ้าหากสิ่งแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ทำให้เด็กมีความสุข เด็กก็จะมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กวัย 3-6 ปี จะริเริ่มโดยการสมมติการเล่น เด็กจะเลียนแบบในการเล่นสมมติ โดยนำตัวเองเข้าไปในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น ถ้าสภาพจิตใจดีพอหรือเกิดความขัดแย้งเด็กจะรู้สึกที่มีความผิดติดตัว ฉะนั้นครูหรือผู้ดูแลจะต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้ตี ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่เด็กอย่างเพียงพอและควรจะพยายามช่วยเหลือสนับสนุนมากกว่าดุหรือห้าม

2.4.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Thordike (อ้างถึงใน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2526)

ตามทฤษฎีนี้ถือว่าการวางเงื่อนไข (Conditionism) ต่อผู้เรียนเมื่อมีการตอบสนองเกิดขึ้น การตอบสนองจะมาเชื่อมต่อกับสิ่งเร้า ตัวเชื่อมนี้เป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงในระบบประสาท ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เมื่อเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง โดยใช้การลองผิดลองถูกในขั้นต้น กฎการเรียนรู้ 3 กฎ ได้แก่ กฎแห่งความพร้อม (Law of

Readiness) กฎแห่งการฝึก (Law of Exercise) และกฎแห่งผล (Law of Effect) ตามกฎทั้ง 3 ข้อนี้ ผู้เรียนจะเรียนรู้ต้องอาศัยความพร้อมทางด้านระบบประสาท การกระทำซ้ำจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีและการตอบสนองจะมีกำลังขึ้นหากเกิดผลทำให้ผู้เรียนพึงพอใจ ตามแนวคิดนี้เหมาะสมสำหรับการจัดการศึกษาวัยก่อนเรียนในการจัดสิ่งเร้าต่าง ๆ กระตุ้นความสนใจเด็กเพื่อให้เกิดการตอบสนอง เช่น การสร้างแรงจูงใจ การให้รางวัล

2.4.6 ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Skinner (อ้างถึงในहरวहा निविखियर, 2535)

Skinner เชื่อว่าการเรียนรู้จะเป็นตัวการสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การตอบสนองและการเปลี่ยนแปลงอัตราตอบสนองจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการเสริมแรง สิ่งเร้าที่ให้อัตราการตอบสนองเปลี่ยนแปลง เราเรียกว่าตัวเสริมแรง Skinner สนับสนุนให้ใช้การเสริมแรงทางบวกมากกว่าการเสริมแรงทางลบและเสริมแรงทันทีที่ให้แก่ผู้เริ่มเรียนสิ่งใหม่ ๆ

ทฤษฎีของ Skinner มีประโยชน์ในการนำไปใช้กับเด็กก่อนวัยเรียนในเรื่องการเสริมแรง ซึ่งควรต้องทำทุกขั้นตอนของการให้เด็กปฏิบัติกิจกรรม

2.4.7 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขของ Pavlov (อ้างถึงในคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2526)

Pavlov เชื่อว่ากระบวนการที่เป็นรากฐานของการเรียนรู้คือการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับปฏิกิริยาตอบสนองได้อย่างฉับพลันหรือปฏิกิริยาสะท้อน (Reflex) ให้เกิดขึ้น หลังการวางเงื่อนไขของ Pavlov สามารถนำมาใช้ในการลดพฤติกรรมที่ไม่ต้องการออกไป กระตุ้นให้พฤติกรรมตอบสนองคืนสภาพเดิม ตลอดจนการสรุปความเหมือนกันในสิ่งเร้า

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขนำมาใช้ในด้านการศึกษาการสอนได้ โดยครูสร้างเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับสภาวะทางอารมณ์ของเด็กให้เกิดความรู้สึกชอบเรียน การลบ พฤติกรรมที่วางเงื่อนไขครูทำได้โดยพยายามทำให้สิ่งเร้าเทียมน้อยจนไม่อยู่ในระดับที่เด็กจะเกิดการตอบสนอง และพฤติกรรมที่ครูไม่ต้องการจะค่อย ๆ หดไป

2.4.8 พัฒนาการของเด็กเล็กในด้านต่าง ๆ

พัฒนาการของเด็กเล็กหรือเด็กวัยอนุบาลแยกได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้ (สุนทนา, 2531)

1) พัฒนาการทางด้านร่างกาย เด็กในวัย 3-6 ปี จะมีพัฒนาการทางด้านร่างกายช้ากว่าในวัยทารก แต่การเปลี่ยนแปลงทางด้านสัดส่วนจะเห็นได้ชัดเจนเช่น กล้ามเนื้อต่าง ๆ ใหญ่ขึ้น

การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายมีประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วงอายุ 3-4 ปี กล้ามเนื้อจะพัฒนา
มาก ครูจึงควรฝึกฝนขีดเส้น บังคับมือวาดรูปทรงต่าง ๆ เช่น รูปทรงเรขาคณิตที่สลับซับซ้อนได้
เด็กสามารถเคลื่อนไหวขึ้นลงบันไดได้คล่อง การหยิบจับขว้างปาสิ่งของได้ดีขึ้น เด็กในวัยนี้จะ
แข็งแรง คล่องแคล่ว แจ่มใส ชอบเล่น การประสานงานของตาและมือทำได้ดี เด็กจะทรงตัวได้ดี
ยืนขาเดียว ปีนป่าย กระโดด โยนลูกบอลถูกเป้าหมาย วาดขีด กลัดคุดม วาดภาพ ระบายสีอยู่ใน
ขอบเขตของภาพได้ สนใจฝึกการเขียนหนังสือและตัวเลข เมื่ออายุ 5-6 ปี

2) พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ เด็กในวัยนี้จะมีอารมณ์สลับซับซ้อนมากขึ้น เช่น
ความกลัว กังวล อิจฉาริษยา คับข้องใจ โกรธ นอกจากนี้ยังมีอารมณ์ดีใจ รักใคร่ สนุกสนาน
ว่าเรื่อง ความสนุกสนานว่าเรื่องจะมาจากกิจกรรมที่ออกกำลังกายแต่เมื่อโตขึ้นความสนุกสนานจะมา
จากสิ่งรอบตัว เช่น การทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อน อารมณ์เด็กวัยนี้จะเปลี่ยนแปลงง่าย
ไม่แน่นอน นอกจากนี้อารมณ์ของเด็กจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่ เช่น
การอบรมเลี้ยงดู สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ทัศนคติ และการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาด้านจิตใจมีความเกี่ยวข้องกับพื้นฐานทางจริยธรรม เช่น การให้ความรัก
ความเอ็นดูเด็กที่เล็กกว่า การไม่รังแกสัตว์ ไม่ทำลายสิ่งของ การช่วยกันทำงาน เป็นต้น

3) พัฒนาการด้านสังคม เด็กวัยนี้จะเริ่มออกสู่สังคมภายนอก เด็กจะเรียนรู้เพื่อ
ปรับปรุงตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม เช่น การปฏิบัติหน้าที่ของตนเองการแต่งกายเอง
การทำความสะอาดร่างกาย การรับประทานอาหาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเล่นกับผู้อื่นได้
เด็กจะรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จะรู้จักควบคุมอารมณ์ แสดงออกได้อย่างเหมาะสม
กับเหตุการณ์ ยอมรับกฎระเบียบของกลุ่มควบคุมการขับถ่ายได้ รู้จักความแตกต่างของเพศ
การเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กวัยนี้ เด็กวัยนี้จะเริ่มมีความสัมพันธ์กับครู
และเพื่อนในโรงเรียนได้ดี เมื่ออายุประมาณ 4 ขวบ และความสัมพันธ์ของเด็กจะดีขึ้นเรื่อย ๆ
เมื่อเด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนหรือบุคคลอื่นมากขึ้น

4) พัฒนาการด้านสติปัญญา เด็กในวัยนี้จะมีความสามารถในด้านการรับรู้ตลอดจน
คิดคำนึงเพิ่มขึ้น สามารถแยกแยะความแตกต่างของวัตถุหรือรูปภาพได้ รู้จักความใกล้เคียงของรูปภาพ
ได้ดีขึ้น มีความเข้าใจเกี่ยวกับเวลาและตัวเลข สามารถใช้ภาษาแทนความคิดหรือมโนภาพได้
สามารถจัดกลุ่มของสัตว์ และสิ่งของ รู้จักดูแลตนเองให้พ้นจากสิ่งอันตรายต่าง ๆ มีความสามารถ
ในการใช้เหตุผลเบื้องต้นแต่ยังไม่สามารถคิดย้อนทวนกลับหรือคิดมุมกลับได้ การมีช่วงแห่งความสนใจ
มากขึ้น การมีความจำดีขึ้น แต่การตัดสินใจจากสิ่งที่เด็กเห็นไม่มีการคิดถึงเหตุผลมากเท่าที่ควร

เด็กวัยนี้มักจะยึดตนเองเป็นจุดศูนย์กลาง ไม่สามารถมองปัญหาต่าง ๆ ในแง่ของผู้อื่นได้ จึงทำให้
ความคิดความเข้าใจของเด็กในวัยนี้อยู่ในขอบเขตจำกัดและยังไม่สามารถเข้าใจได้อย่างผู้ใหญ่

นอกจากการพัฒนาทั้ง 4 ด้านแล้ว พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์เป็นอีก
ด้านหนึ่ง ซึ่งวัยเด็กสามารถพัฒนาได้มากกว่าผู้ใหญ่ นักจิตวิทยาเชื่อว่า ความคิดสร้างสรรค์ส่งเสริม
ให้พัฒนาได้ ลักษณะความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก 0-6 ปี ค่อนข้างจะเป็นธรรมชาติที่ปรากฏชัด ซึ่ง
Ligon (อ้างถึงใน กรมวิชาการ, 2535) ได้สรุปลักษณะของพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของ
เด็กไว้ดังนี้

เด็กวัยทารก-วัยก่อนเรียน (อายุ 0-6 ปี)

ในช่วงอายุ 0-2 ปี เด็กเริ่มพัฒนาการจินตนาการ ในช่วงขวบแรกเด็กต้องการ
รู้เรื่องต่าง ๆ พยายามเลียนแบบเสียงและจังหวะ เมื่ออายุ 2 ปี เด็กต้องการให้มีอะไรพิเศษ
เพิ่มขึ้น เด็กกระตือรือร้นได้สัมผัส ชิม และดูทุกสิ่งทุกอย่าง เด็กมีความอยากรู้อยากเห็น แต่วิถี
การแสดงออกนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของเด็กแต่ละคน

อายุ 2-4 ปี เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับโลกโดยประสบการณ์ตรง และทำสิ่งนั้น ๆ ซ้ำ
โดยการเล่นที่ใช้จินตนาการ เด็กคุ้นตัวกับสิ่งแปลกใหม่ตามธรรมชาติ ช่วงความสนใจของเด็กจะสั้น
โดยเปลี่ยนจากการเล่นอย่างหนึ่งไปอีกอย่างหนึ่งเสมอ เด็กเริ่มพัฒนาความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง
เด็กในวัยนี้มักทำในสิ่งที่เกินความสามารถของตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกโกรธและคับข้องใจ

อายุ 4-6 ปี เด็กเริ่มสนุกสนานกับการวางแผน การเล่น การทำงาน เด็กเรียนรู้
บทบาทของผู้ใหญ่โดยการ เล่นสมมติ มีความอยากรู้อยากเห็นสิ่งที่ เป็นจริงและถูกต้อง เด็กสามารถ
เชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ แม้ว่าจะไม่เข้าใจเหตุผลนัก เด็กทดลองเล่นบทบาทต่าง ๆ โดยใช้
จินตนาการของเด็กเอง

ธรรมชาติของเด็กในวัยอนุบาลศึกษา จินตนา (2525) กล่าวว่า

- 1) เด็กต้องการที่จะอยากรู้อยากเห็น ต้องการซักถาม ต้องการค้นพบสิ่งต่าง ๆ
- 2) เด็กจะเคลื่อนไหวไม่อยู่นิ่ง
- 3) เด็กมักจะชอบจับต้องสิ่งของที่เขาสอบใจ ชอบรื้อชิ้นส่วนต่าง ๆ หรือนำเอา
ชิ้นส่วนมาประกอบเข้า
- 4) เด็กชอบเลียนแบบผู้ที่ตนพบเห็นมาถ้าหากว่าเขาชอบจะนำมาปฏิบัติ
- 5) เด็กชอบมีการเล่นสมมติเป็นส่วนมาก เพราะเขาต้องการกระทำในสิ่งที่เกินกว่า
สภาพวัยและร่างกายของเขา

6) เด็กต้องการแสดงตนให้ผู้อื่นรับรู้ความสำคัญ ๗ และความสามารถของตนเอง
เมื่อครูอนุบาลรู้จักพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก และเข้าใจธรรมชาติของเด็กแล้ว ก็จะ
สามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องเหมาะสมกับวัย เพื่อเตรียมความพร้อมพื้นฐานในการเรียน
ระดับประถมศึกษาต่อไป

2.5 แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา พุทธศักราช 2536

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวการจัดประสบการณ์
ระดับอนุบาลศึกษา พุทธศักราช 2536 ไว้ดังนี้

จุดมุ่งหมาย

แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา ชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 มี
จุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์
จิตใจ สังคมและสติปัญญา ดังต่อไปนี้

- 1) มีร่างกายเจริญเติบโต แข็งแรงสมบูรณ์ มีความสามารถในการใช้ส่วนต่าง ๆ
ของร่างกายได้คล่องแคล่วและมีสุขนิสัยที่ดี
- 2) มีความสามารถที่จะช่วยตนเองได้ตามวัย
- 3) มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง
- 4) มีคุณธรรมจริยธรรม
- 5) มีความรัก ชื่นชมและภูมิใจในศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่งดงามของชาติ
- 6) เห็นคุณค่า สามารถอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
- 7) เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
- 8) มีความสามารถในการใช้กระบวนการเรียนรู้มีประสบการณ์ที่ตีความคิดริเริ่ม
สร้างสรรค์ และใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้คล่องแคล่ว

อายุและระยะเวลาเรียน

1) อายุ

การจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาเป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุระหว่าง
4-6 ปี โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ

- ชั้นอนุบาล 1 จัดการศึกษาให้กับเด็กอายุระหว่าง 4-5 ปี
- ชั้นอนุบาล 2 จัดการศึกษาให้กับเด็กอายุระหว่าง 5-6 ปี

2)ระยะเวลา

การจัดการศึกษาในระดับชั้นอนุบาล มีระยะเวลาในการจัดการศึกษา 2 ปีการศึกษา แต่ละปีการศึกษาควรมีเวลาไม่น้อยกว่า 38-40 สัปดาห์ ในหนึ่งวันมีช่วงเวลาและกิจกรรมครบตามตารางกิจกรรมประจำวัน

เป้าหมายและการจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กอนุบาล มีเป้าหมายเพื่อให้เด็กได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ดังนี้

พัฒนาการด้านร่างกาย

- 1) มีร่างกายเจริญเติบโตตามวัย
- 2) พัฒนาการกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัส
- 3) มีสุขนิสัยในการรักษาสุขภาพอนามัย
- 4) เรียนรู้การระวังรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น

พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ

- 1) รู้จักผ่อนคลายความเครียด มีสุขภาพที่ดีและมีความสุข
- 2) ควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกได้เหมาะสมกับวัย
- 3) มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
- 4) มีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย
- 5) พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับวัย
- 6) มีความรักและชื่นชมในศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของ

ท้องถิ่นและประเทศชาติ

- 7) เห็นคุณค่าและมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
- #### พัฒนาการด้านสังคม

- 1) รู้จักเข้าใจตนเองและบุคคลใกล้ชิด
- 2) รู้จักบุคคล ความสำคัญของครอบครัวและชุมชน
- 3) มีสังคมที่ดี สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับคนอื่นได้
- 4) มีความสนใจและมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
- 5) มีความภูมิใจในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และความเป็นไทย

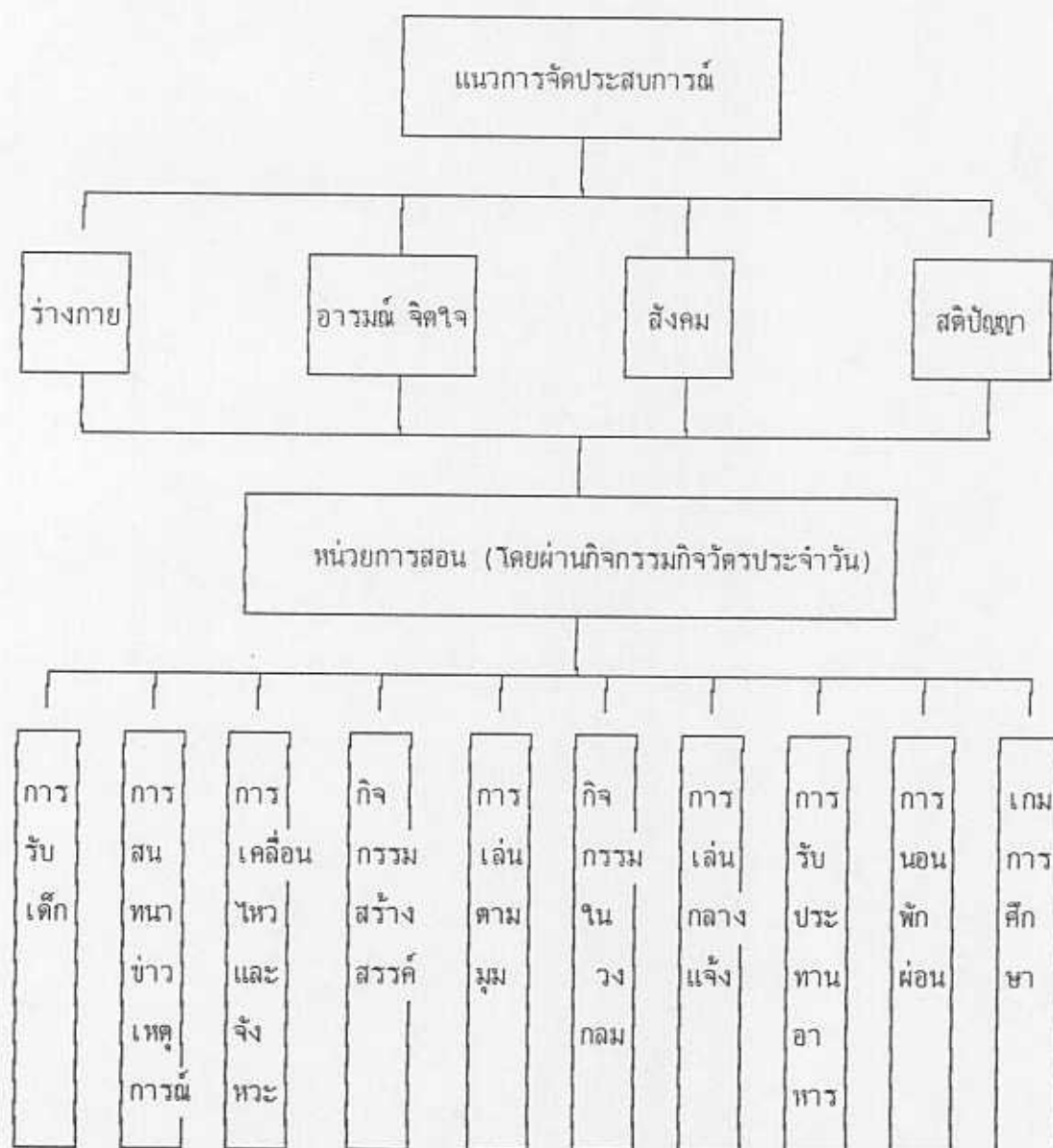

พัฒนาด้านสติปัญญา

- 1) สามารถใช้ภาษาในการสื่อความหมาย
- 2) มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางคณิตศาสตร์
- 3) มีความสามารถในการรับรู้ โดยใช้ประสาทสัมผัส
- 4) มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการใช้เหตุผล
- 5) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 6) มีความจำดี
- 7) มีนิสัยรักการเรียนรู้ และมีความสนใจต่อสิ่งที่ได้พบเห็น

โครงสร้างของแนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา

แนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับอนุบาลศึกษา ได้กำหนดการจัดกิจกรรมในลักษณะ บูรณาการขึ้นเป็นหน่วยการสอนให้เด็กได้ทำกิจกรรมกิจวัตรต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับพัฒนาการ ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 แสดงโครงสร้างของแนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา

ตารางกิจกรรมประจำวันกำหนดไว้โดยประมาณ ดังนี้

08.00-08.15 น.	รับเด็กเป็นรายบุคคล ตรวจสอบภาพ บันทึกคำพูดเด็ก พาเด็กไป ห้องน้ำ
08.15-08.30 น.	เคารพธงชาติและสวดมนต์
08.30-08.40 น.	สำรวจการมาโรงเรียน สนทนาข่าวและเหตุการณ์
08.40-09.00 น.	การเคลื่อนไหวและจังหวะ
09.00-10.00 น.	กิจกรรมสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม
10.00-10.10 น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
10.10-10.30 น.	กิจกรรมในวงกลม
10.30-11.00 น.	การเล่นกลางแจ้ง
11.00-12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
12.00-14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.00-14.20 น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า
14.20-14.30 น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
14.30-14.50 น.	เกมการศึกษา
14.50-15.00 น.	สรุป เตรียมตัวกลับบ้าน

ตารางกิจกรรมประจำวัน สามารถปรับให้เหมาะสมกับเวลา เหตุการณ์ ศาสนา
วัฒนธรรม สภาพชุมชนและท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ต้องมีครบทุกกิจกรรม

ขอบข่ายกิจกรรม

- 1) การรับเด็ก ตรวจสอบภาพ บันทึกคำพูด พาเด็กไปห้องน้ำ
 - 1.1 การทักทายเด็กเป็นรายบุคคล
 - 1.2 การตรวจสอบภาพโดยการสัมผัสตัวเด็ก ดูแลความเจ็บป่วย ความสะอาด
ของร่างกาย เครื่องแต่งกาย
 - 1.3 การจดบันทึกคำพูดจากการสนทนาระหว่างเด็กกับเด็ก เด็กกับครู
 - 1.4 การแนะนำเรื่องการปฏิบัติตน ในการกระทำกิจวัตรประจำวันในโรงเรียน
การเข้าแถว การใช้ห้องน้ำ ห้องส้วม ฯลฯ

2) การสนทนา ข่าวและเหตุการณ์

2.1 การให้เด็กออกมาเล่าข่าวหรือเหตุการณ์

2.2 การตกลงร่วมกันวางแผนที่จะทำกิจกรรมในวันนั้น

3) การเคลื่อนไหวและจังหวะ

3.1 การเคลื่อนไหวพื้นฐาน เช่น การเดิน วิ่ง กระโดด เขย่ง ฯลฯ

3.2 การเล่นเกมแบบทำทางการเคลื่อนไหวต่าง ๆ เช่น เกมแบบทำทาง
ของบุคคลในอาชีพต่าง ๆ เกมแบบทำทางสัตว์

3.3 การเคลื่อนไหวตามเสียงเพลงและจังหวะดนตรี

3.4 การทำท่าทางประกอบเพลง

3.5 การทำท่าทางกายบริหาร

3.6 การเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์อย่างอิสระ/หรือโดยใช้อุปกรณ์ประกอบ
การฝึก เช่น เชือก ริบบิ้น ผ้า กระดาษหนังสือพิมพ์ ห่วงหอย
ถ่วงทราย ฯลฯ

3.7 การฟังสัญญาณแล้วปฏิบัติตามข้อตกลง

3.8 การแสดงท่าทางตามคำบรรยาย เรื่องราวและจินตนาการ

3.9 การฝึกความจำ

3.10 การฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม

4) กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา)

4.1 การวาดภาพและการระบายสีด้วยสีเทียน สีน้ำ ฯลฯ

4.2 การเล่นเกมทดลองเกี่ยวกับสี เช่น เป่าสี หยคลี เทสี ฯลฯ

4.3 การพิมพ์ภาพ

4.4 การปั้น

4.5 การพับ ฉีก ตัด ปะ สาน ม้วน

4.6 การประดิษฐ์ เช่น ประดิษฐ์เศษวัสดุ การร้อย ฯลฯ

5) การเล่นเกม

5.1 การเล่นเกมบทบาทสมมติ หรือการเล่นแบบในมุมบ้าน มุมหมอ มุมร้านค้า
มุมเสริมสวย มุมเกษตร ฯลฯ

5.2 การอ่านภาพ หรือการดูภาพในมุมหนังสือ

5.3 การสังเกตและการทดลองสิ่งของในธรรมชาติ หรือมหาวิทยาลัย

5.4 การเล่นเกมและเครื่องเล่นในศูนย์เด็ก

5.5 การเล่นเกมการศึกษา

5.6 การเล่นเกม

6) กิจกรรมในวงกลม

6.1 การสนทนา ชักถามและการแสดงข้อคิดเห็น

6.2 การเล่านิทาน เรื่องราว ข่าวและเหตุการณ์

6.3 การเล่นเกมสมมติ

6.4 การท่องคำคล้องจองหรือคำกลอน

6.5 การร้องเพลง

6.6 การสาธิต

6.7 การปฏิบัติการทดลอง

6.8 การศึกษานอกสถานที่

7) การเล่นเกมกลางแจ้ง

7.1 การเล่นเกม

7.2 การเล่นน้ำ

7.3 การเล่นในบ้านตุ๊กตา

7.4 การเล่นเกมกลางแจ้ง

7.5 การเล่นเกมกลางแจ้ง

7.6 การเล่นเกมกลางแจ้ง

7.7 การเล่นเกมกลางแจ้ง เช่น การเล่นเกมกลางแจ้ง

7.8 การเล่นเกมกลางแจ้ง

7.9 การเล่นเกมกลางแจ้งสำหรับเด็ก เช่น ห่วงยาง ลูกบอล ฯลฯ

7.10 การเล่นเกมกลางแจ้งประเภทล้อเลื่อน เช่น รถสามล้อ รถลากจูง

8) การรับประทานอาหาร

8.1 การให้เด็กได้ช่วยจัดโต๊ะอาหาร

8.2 การฝึกมารยาทในการรับประทานอาหาร

8.3 การรู้จักช่วยตนเองตามวัย

8.4 การรับประทานอาหารที่มีคุณค่า

8.5 การเก็บภาชนะและเครื่องใช้ในการรับประทานอาหาร

8.6 การทำความสะอาดหลังรับประทานอาหาร (ล้างปาก ล้างมือ
แปรงฟัน ฯลฯ)

9) การนอนพักผ่อน

9.1 การให้เด็กทำความสะอาดร่างกาย

9.2 การจัดเตรียมและการจัดเก็บที่นอน เครื่องนอน

9.3 การสวมหมวก

9.4 การนั่งสมาธิ

9.5 การนอนพัก หรือนอนหลับ

10) เกมการศึกษา

10.1 เกมจับคู่

10.2 เกมต่อภาพให้สมบูรณ์

10.3 เกมวางภาพต่อปลาย (โดมิโน)

10.4 เกมเรียงลำดับ

10.5 เกมการจัดหมวดหมู่

10.6 เกมสังเกตรายละเอียดของภาพ (ลวดลาย)

10.7 เกมจับคู่แบบตารางสัมพันธ์ (เมตริกเกม)

10.8 เกมพื้นฐานการบวก

10.9 เกมหาความสัมพันธ์ตามลำดับที่กำหนด

หลักการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้กำหนดหลักการไว้ดังนี้

1) จัดกิจกรรมโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ ความสนใจและ
ให้สอดคล้องกับความสามารถของเด็กแต่ละคน

2) จัดกิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ
สังคม สติปัญญาและจัดสัดส่วนให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็กแต่ละวัย

3) จัดกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงในสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อ
การเรียนรู้และการปฏิบัติจริงให้มากที่สุด

4) จัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้หลายรูปแบบ เช่น การทดลอง ทดศึกษา การสนทนา แสดงความคิดเห็น ร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง ฯลฯ ให้เด็กได้มีโอกาสทำงานทั้งเป็นรายบุคคล ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่

5) จัดกิจกรรมให้สัมผัสและสัมผัสกัน เช่น ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สงบและเคลื่อนไหว กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและครูเป็นผู้ริเริ่ม

6) จัดกิจกรรมที่ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์ และสภาพท้องถิ่นเหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม และสิ่งแวดล้อม

7) จัดกิจกรรมสอดแทรกการอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ

8) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ตามกำหนดวันและพิธีการทางศาสนาของท้องถิ่น

การวัดและการประเมินพัฒนาการ

การวัดและการประเมินพัฒนาการในเด็กระดับอนุบาลศึกษานั้น เป็นการวัดพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา เพื่อสนองจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้มิใช่เป็นการวัดเพื่อตัดสินได้หรือตก การวัดและประเมินพัฒนาการมีหลายวิธี คือ

1) ครูสังเกต

ครูสังเกตในขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมหรือเล่นทั้งเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลในเวลาและสถานการณ์ต่าง ๆ หลาย ๆ ครั้ง โดยสม่ำเสมอเพื่อให้ทราบพฤติกรรมที่แท้จริงของเด็ก และควรจดบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นตามเหตุการณ์ที่เป็นจริง อันจะเป็นข้อมูลในการเลือกกิจกรรมการพัฒนาเด็กต่อไป

2) การสนทนา

การสนทนากับเด็กเป็นรายบุคคล จะช่วยให้ครูทราบถึงพัฒนาการด้านภาษา (การพูด การฟัง การสื่อสาร) และความคิดของเด็ก ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่บ้าน ซึ่งจะช่วยให้ครูเข้าใจเด็ก เป็นข้อมูลในการหาทางแก้ปัญหาและพัฒนาเด็ก

3) การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบปากเปล่า

ข้อมูลที่ได้ช่วยให้ครูทราบถึงพัฒนาการทางภาษา การพูดที่บกพร่อง เช่น คำควบกล้ำ การพูดไม่ชัด นอกจากนั้นยังช่วยให้ทราบถึงพัฒนาการทางสติปัญญา ความสามารถในการแก้ปัญหา เฉพาะหน้าและการคิดของเด็กแต่ละคน

4) การสะสมผลงาน

ผลงาน ถือว่าเป็นสิ่งที่แสดงถึงความสามารถของเด็ก การสะสมผลงานควรเก็บเป็นระยะ ๆ และเรียงตามลำดับวันที่ทำจะช่วยให้ครูทราบถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กแต่ละคนอย่างต่อเนื่อง

5) การใช้แบบทดสอบที่เป็นรูปภาพ

เป็นการบันทึกคะแนนอย่างเป็นหลักฐาน เพื่อช่วยให้ครูทราบถึงข้อมูลที่ต้องการ ครูอาจใช้แบบทดสอบในสภาพแวดล้อมที่เด็กคุ้นเคย

การติดต่อสื่อสารระหว่างครูกับพ่อ-แม่หรือผู้ปกครอง

Turner and Hammer (1994) กล่าวว่า ในเรื่องการติดต่อสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับครูนั้น ประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ

- 1) แบบไม่เป็นทางการ เช่น การจัดทำคู่มือสำหรับผู้ปกครอง จดหมายข่าว การให้พ่อแม่ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก บันทึกหรือจดหมายส่วนตัว โทรศัพท์สนทนา
- 2) แบบเป็นทางการ เช่น การเยี่ยมบ้าน การจัดการประชุมพ่อแม่ผู้ปกครอง

2.6 สื่อการเรียนการสอนระดับอนุบาลศึกษา

2.6.1 ความหมายของสื่อการสอน

มีผู้รู้หลายท่านได้ให้ความหมายของสื่อการสอนไว้ในลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังนี้

สันทัต ภิบาลสุข และพิมพ์ใจ ภิบาลสุข (2524) กล่าวว่า สื่อการสอน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางสำหรับช่วยถ่ายทอดหรือนำความรู้หรือประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

วาสนา ชาวหา (2533) กล่าวว่า สื่อการสอน หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่เป็นตัวกลางหรือพาหนะนำความรู้ไปสู่ผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นอย่างดี

วรรณ เจริมทะวงษ์ (2528) กล่าวว่า สื่อการสอน หมายถึง สิ่งซึ่งใช้เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติให้แก่ผู้เรียนหรือทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

วินดา จิงประสิทธิ์ (2532) กล่าวว่า สื่อการสอน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่นำความรู้ไปให้ผู้เรียน อาจอยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์ (Book) หรือไม่ใช้สิ่งพิมพ์ (Nonbook) ก็ได้ สื่อที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์คือ สื่อประเภทโสตทัศนูปกรณ์ (Audio-Visual Aids) ซึ่งหมายถึง วัสดุ เครื่องมือ และวิธีการทางโสตทัศนศึกษา

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521) กล่าวว่า สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่ใช้เป็นตัวกลางให้ผู้สอนสามารถส่งหรือถ่ายทอดความรู้ เจตคติและทักษะไปยังผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Brown and others (อ้างถึงใน วาสนา ชาวหา, 2533) ได้ให้ความหมายว่า สื่อการสอน ได้แก่ อุปกรณ์ทั้งหลายที่ช่วยเสนอความรู้ให้แก่ผู้เรียนจนเกิดผลการเรียนที่ดี ทั้งนี้มีความหมายรวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่เฉพาะแต่สิ่งที่เป็นวัตถุหรือเครื่องมือเท่านั้น เช่น การศึกษานอกสถานที่ การแสดงบทบาท นาฏการ การสาธิต การทดลอง ตลอดจนการสัมภาษณ์ และการสำรวจ เป็นต้น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สื่อการสอน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นวัสดุ อุปกรณ์ วิธีการต่าง ๆ ที่ใช้เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ เจตคติ ให้แก่ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2.6.2 ประเภท รูปแบบและลักษณะของสื่อการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2526) ได้แบ่งสื่อการสอนเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) วัสดุ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่มีการผูกพัน สั่นเปลือง เช่น ซอล์ก ฟลิ้ม ภาพถ่าย ภาพยนตร์ สไลด์ ฯลฯ

2) อุปกรณ์ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่เป็นเครื่องมือ เช่น กระดานดำ กล้องถ่ายรูป เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องรับโทรทัศน์ ฯลฯ

3) กระบวนการและวิธีการ ได้แก่ การจัดระบบ การสาธิต การทดลองและ กิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นและมุ่งให้นักเรียนปฏิบัติ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้จำแนกสื่อการสอนซึ่งเรียกว่า "โสตทัศนูปกรณ์" ออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1) วัสดุฉายเส้น มี 9 ชนิด คือ กระดานดำ แผนที่และลูกโลก การ์ตูน โปสเตอร์ แผนภาพ แผนสถิติ แผนภูมิ แผ่นป้ายผ้าสาธิต และป้ายนิเทศ

2) วัสดุ 모형 มี 6 ชนิด คือ ตู้ฉัตรทัศน์ (diorama) พิพิธภัณฑ์โรงเรียน
ของเลียนแบบ ของจำลอง ของตัวอย่างและของจริง

3) วัสดุวัสดุ มี 4 ชนิด คือระบบเสียง แผ่นเสียง เทปเสียงและวิทยุ

4) ภาพนิ่ง มี 10 ชนิด คือภาพนิ่ง สมุดภาพ ภาพสามมิติ ภาพเขียน รูปภาพ
ภาพถ่าย ฟิล์มสตริป สไลด์ ภาพโป่งแสง และรูปตัดมาจากหนังสือ

5) กิจกรรมร่วม แบ่งเป็น 8 ชนิด ได้แก่ งานที่เป็นโครงการ การเล่นเกม
การแสดงบทบาท การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ นิทรรศการ การทดลอง กระดาษทราย

6) ภาพยนตร์และโทรทัศน์

การจัดรูปแบบสื่อการสอน ทำได้หลายแนวโดยยึดประเภทสื่อการสอน บัตรกิจกรรมและบัตร
ลักษณะประสบการณ์ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532) ได้กล่าวไว้ดังนี้

ก. จัดรูปแบบตามประเภท

1) แบ่งตามลักษณะการฉาย แบ่งเป็น

- วัสดุฉายได้ เช่น สไลด์ ภาพยนตร์ แผ่นโป่งใส
- วัสดุฉายไม่ได้ เช่น รูปภาพ โปสเตอร์ แผนภูมิต่าง ๆ

2) แบ่งตามลักษณะการให้เสียง แบ่งเป็น

- แผ่นเสียง
- เทปบันทึกเสียง
- เทปโทรทัศน์ ซึ่งได้เห็นภาพด้วย

3) แบ่งตามความคงทนและความสิ้นเปลือง แบ่งเป็น

- วัสดุ ได้แก่ สื่อประเภทสิ้นเปลืองซึ่งใช้แล้วหมดไป
- อุปกรณ์ ได้แก่ เครื่องมือต่าง ๆ ทั้งเครื่องฉายและเครื่องเสียงซึ่งไม่ผู้พัง
สิ้นเปลืองได้ง่าย

4) แบ่งตามจำนวนสื่อที่ใช้ แบ่งเป็น

- สื่อเดี่ยว คือ ใช้สื่อแต่ละอย่างเพียงอย่างเดียว
- สื่อประสม คือ การใช้สื่อตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไป

5) แบ่งตามลักษณะการจัดสื่อเป็นชุด แบ่งได้เป็น

- ชุดอุปกรณ์ คือชุดสื่อการสอนที่ใช้สอนได้หลายเรื่อง เช่น ชุดอุปกรณ์วิทยาศาสตร์
ตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Kit"

- ชุดการสอน คือชุดสื่อการสอนที่จัดขึ้นมีวัตถุประสงค์เดียว เช่น ชุดการสอนเรื่อง "กบ" นำไปสอนเรื่องอื่นไม่ได้นอกจากสอนเรื่องกบ

ข. จัดรูปแบบตามกิจกรรม แบ่งเป็น

- 1) สื่อช่วยครูสอน หมายถึง สื่อที่ครูเป็นผู้ใช้ เช่น ชอล์ก กระดานดำ แผนที่รูปภาพ ฯลฯ ที่ครูเป็นผู้หยิบถือได้แต่ผู้เดียว

ค. จัดรูปแบบตามประสบการณ์ แบ่งเป็น

- 1) สื่อประสบการณ์นามธรรม หมายถึง สื่อที่ให้ประสบการณ์ทางอ้อมที่เรียนรู้ให้เข้าใจได้น้อย เช่น สื่อประเภทหนังสือแบบเรียนตำรา แผ่นเสียง เทปเสียง รายการวิทยุ ฯลฯ
- 2) สื่อให้ประสบการณ์รูปธรรม หมายถึง สื่อที่ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฟังได้เห็นและได้ลงมือทำ เช่น การจำลองสถานการณ์ การแสดงละคร การเข้าไปอยู่ในสถานการณ์จริง เป็นต้น

ลักษณะสื่อการสอนที่ดี

วราณก เจียมทะวงษ์ (2528) ได้กล่าวว่า

สื่อการสอนที่ดี ย่อมช่วยให้การเรียนรู้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

- 1) มีความเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน
- 2) มีความเหมาะสมกับรูปแบบของการเรียนการสอน
- 3) มีความเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน
- 4) มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

คุณค่าของสื่อการเรียนการสอน

- 1) ช่วยให้คุณภาพการเรียนรู้ดีขึ้น เพราะมีความจริงจังและมีความหมายชัดเจน

ต่อผู้เรียน

- 2) ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ในปริมาณมากขึ้นในเวลาที่กำหนดไว้จำนวนหนึ่ง
- 3) ช่วยให้ผู้เรียนสนใจและมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการเรียนการสอน
- 4) ช่วยให้ผู้เรียนจำ ประทับใจความรู้สึกและทำอะไรเป็น เร็วและดีขึ้น
- 5) ช่วยส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหาในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน
- 6) ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนได้ลำบาก โดยการช่วยแก้ปัญหาหรือ

ข้อจำกัดต่าง ๆ ได้ดังนี้

- ทำสิ่งที่ซับซ้อนให้ง่ายขึ้น
- ทำนามธรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้น
- ทำสิ่งที่เคลื่อนไหวเร็วให้ดูช้าลง
- ทำสิ่งที่เคลื่อนไหวหรือเปลี่ยนแปลงช้าให้ดูเร็วขึ้น
- ทำสิ่งที่ใหญ่มากให้ย่อขนาดลง
- ทำสิ่งที่เล็กมากให้ขยายขนาดขึ้น
- นำคิดมาให้ศึกษาได้
- นำสิ่งที่อยู่ไกลหรือลึกลับมาศึกษาได้

7) ช่วยให้นักเรียนเรียนจำได้ง่ายขึ้น สอบได้มากขึ้น

2.6.3 สื่อ วัสดุ อุปกรณ์สำหรับอนุบาล

เทคโนโลยีทางการศึกษา มีความสำคัญต่อการศึกษาระดับอนุบาลเป็นอย่างมาก เพราะในวัยนี้เด็กต้องการเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมและประสบการณ์ตรง การเรียนรู้ของเด็กจึงมีมาจากการสอนด้วย "การบรรยาย" ของครูเท่านั้น จำต้องมีวัสดุ (ของเล่น) และอุปกรณ์ (เครื่องมือ) มาใช้ โดยมีวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพการณ์และเนื้อหาวิชาต่าง ๆ

ประเภทและอุปกรณ์อนุบาล

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521) ได้จัดแบ่งวัสดุอุปกรณ์ระดับอนุบาลออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

วัสดุและอุปกรณ์สำหรับเด็กอนุบาล แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

ก. ตามสถานที่ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- ในร่ม เช่น ตุ๊กตา หุ่นจำลอง เครื่องครัว ฯลฯ
- กลางแจ้ง เช่น ชิงช้า รถจักรยาน ฯลฯ

ข. ตามลักษณะการใช้ฝึกฝนพัฒนาการทางร่างกาย ทางสมองและสังคม เพื่อส่งเสริมให้อยู่ร่วมกับผู้อื่น และมีความคิดสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 8 ประเภท คือ

1) ฝึกกล้ามเนื้อ ได้แก่ เครื่องสแนมต่าง ๆ เช่น ชิงช้า กระดานเดิน ม้าหมุน ฯลฯ เครื่องฝึกกล้ามเนื้ออยู่กลางสนามหรืออยู่ในห้องยิมเนเซียมหรือในห้องกิจกรรมก็ได้

2) ฝึกชีวิตในบ้าน (การครัว) เพื่อช่วยให้เด็กแสดงบทบาทของผู้ใหญ่ ประกอบด้วย ถังใส่ขยะ ไม้กวาด ที่เก็บฝุ่น ซึ่งทำด้วยพลาสติก ผ้าเช็ดพื้น ฟองน้ำ รวมทั้งอุปกรณ์ครัว เช่น ตู้เย็น เตา ถ้วย ชาม ช้อนล้อน ฯลฯ

3) อุปกรณ์สำหรับพักผ่อน ได้แก่ เก้าอี้นอน ที่นอนพื้นเรียบ เสื่อ หรือพรม เพื่อให้เด็กได้นั่งนอนตามสบายเวลาที่ว่างเว้นจากการเรียน

4) ฝึกการใช้มือ เพื่อฝึกฝนความแม่นยำของการใช้นิ้ว โดยบัญชาของสมอง ได้แก่ การใช้ของเล่นต่างๆ ที่เด็กจะใช้มือจับและเคลื่อนที่ได้ง่าย เช่น ลูกกวาด ภาพฉงน ลูกประคำ หุ่นจำลอง ดินสอสี ฯลฯ

5) ฝึกการก่อสร้าง เพื่อให้เด็กได้ก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เปิดโอกาสให้เด็กมีประสบการณ์ในการใช้มือ ลองทำของใหม่ตามความคิดสร้างสรรค์ ค้นคว้า ทดลองขอบเขตจำกัดของสิ่งของแต่ละอย่างและฝึกการวางแผนความคิดและสรุปผล

วัสดุและอุปกรณ์ที่อยู่ในประเภทนี้ คือ

- กล่องไม้ขนาดต่าง ๆ
- กระดาษสีหลายขนาด
- ไม้เนื้ออ่อน เพื่อฝึกการตีตะปู เลื่อย คีม ไขควง กระดาษทราย ฯลฯ
- บ่อทราย
- ดินเหนียวหรือดินน้ำมันสำหรับทำหุ่น ฯลฯ
- เข็มและด้าย

6) วัสดุและอุปกรณ์สำหรับการละคร เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกถึงศิลปะการใช้ภาษาความรู้สึกและความต้องการ ให้มีของเล่น ผ้าคลุมหน้า หง ผ้าบุโต๊ะ ม่านหน้าต่าง ผ้าห่มสำหรับตุ๊กตา ผ้าคลุมเตียง ฯลฯ เครื่องแต่งกาย เช่น เข็มขัด เทปไท ที่โกนหนวด (เอาใบมีดออก) ถุงมือ กระเป๋าถือ ใบหูผม ดอกไม้แก้ว (ทำจากพลาสติก) กระโปรง เสื่อ รองเท้า หมวก ฯลฯ รวมทั้งปืนยาว ปืนสั้น ดาบ หุ่นประกอบ อุปกรณ์การครัว ฯลฯ

7) ฝึกการทดลองทางธรรมชาติวิทยา ควรมีชั้นวางพิเศษ ซึ่งมีตู้ โต๊ะ วางไว้ที่มุมห้อง มีเปลือกหอย เมล็ดพืช ใบไม้ เปลือกไม้ ตัวหนอน ตัวบุง ผีเสื้อ แมลง นก (ที่ตายแล้ว สดๆไว้) รังนก แวนชยาย แม่เหล็ก ตาชั่ง ลูกกรอก ลวด กระดิ่งไฟฟ้า ถ้วยไฟ ฯลฯ

นอกจากนี้อาจมีสิ่งมีชีวิต เช่น นก (ใส่กรง) ลูกกระรอก หนูขาว ปลาเลี้ยงไว้ในตู้กระจกหรือขวด เต่า กบ กรงกระต่าย สุนัข แมว ลูกแมว เป็ด และ ไก่ ฯลฯ โดยห้ามมิให้

มุมหนึ่งของโรงเรียนให้ อาจมีถาด 2-3 ใบ สำหรับให้เด็กทำความรู้จักกับสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กลงไป เช่น มด แมลงเต่าทอง ฯลฯ

8) ผักคนตรี สิ่งที่มีนิยมนำมากินต่างประเทศ คือ เปียโนขนาดเล็ก นอกจากนี้ก็มี เครื่องดนตรีง่าย ๆ เช่น ซิม ซอ เครื่องเป่าบางชิ้น ที่ขาดไม่ได้คือ เครื่องเล่นแผ่นเสียง หรือ เทปบันทึกเสียง วิทยุและโทรทัศน์

ค. ตามลักษณะวิชาและประสบการณ์ การแบ่งของเล่นและอุปกรณ์ออกไปตามลักษณะ วิชา นั้น อาจถือเอาหมวดวิชาเป็นเกณฑ์ คือ ภาษาไทย สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ดนตรี ศิลปะ พลศึกษา รวมทั้งของเล่นเสรีตามหมวดวิชาต่าง ๆ

1) หมวดภาษาไทย วัสดุและอุปกรณ์สำหรับภาษาไทยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

(1) ให้เด็กคุ้นเคยกับเส้นประเพทต่าง ๆ ที่จะประกอบเป็นตัวอักษร ซึ่งมีผู้วิจัยไว้แล้วว่า เส้นต่าง ๆ ที่ประกอบเป็นอักษรไทย มี 13 ชนิด แบบตัวอักษรแบ่งหมวดหมู่ตามลักษณะ อาทิ หมวด ก ฃ ฅ ง ฉ ฯลฯ

(2) ให้เด็กฝึกฝนการบอกชื่ออักษรแต่ละตัว และสามารถจับคู่อักษรกับภาพต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

(3) ช่วยในการฝึกการสนทนา เล่านิทาน แสดงละคร และกิจกรรมทางภาษาอื่น ๆ ที่จะเสริมให้เด็กสามารถใช้ภาษาให้ถูกต้องตามวัฒนธรรม

วัสดุในหมวดภาษาไทย ได้แก่ แบบเขียน บัตรคำ ภาพ แผนภูมิ ตราลายอักษร ตราลายภาพคำนาม แท่งอักษร ตัวอักษรฉลุไม้ ตัวอักษรพลาสติก วงเวียนสระ ภาพชุดประกอบ นิทาน หุ่นจำลอง หุ่นกระบอก แบบฝึกปฏิบัติเขียนเส้นและอักษร สีเทียน ชุดสนทนา ฯลฯ

อุปกรณ์สำหรับหมวดภาษาไทย ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียงแบบม้วนหรือแบบตลับ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องเล่นแผ่นเสียง เวทีหุ่นกระบอก ฯลฯ

2) หมวดสังคมศึกษา เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่มุ่งฝึกฝนการอยู่ร่วมกันในชุมชน ฝึกให้เป็นสมาชิกที่ดี รู้จักบทบาทของตน ร่วมเล่น แบ่งปันสิ่งของกับคนอื่น รู้จักหน้าที่ตามวัยของตน ฝึกการเสียสละ ฯลฯ

วัสดุอุปกรณ์สำหรับหมวดสังคมศึกษา ได้แก่ ภาพชุด แผนภูมิ ของจริง (เช่น ธงชาติ) ภาพชุดนิทาน หุ่นกระบอก เครื่องแต่งกาย นิทาน ชุดครัว (มีถ้วย ชาม หม้อ เตา ฯลฯ) บ้านตุ๊กตา (บ้านหุ่นคนและสัตว์ขนาดเล็ก) กระบะทราย ฯลฯ

3) หมวดวิทยาศาสตร์ (ธรรมชาติศึกษา) เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยฝึกให้เรียนรู้ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ทั้งคน พืช สัตว์ และปรากฏการณ์ธรรมชาติอย่างง่าย ๆ ประกอบด้วยรูปภาพ แผนภูมิ ของจริง (สัตว์ พืช สิ่งของ) ตุ๊กตา กรงเลี้ยงสัตว์ ตู้สะสมแมลง กระบะเพาะพืช กระบะทราย กระบะน้ำ อ่างน้ำ เครื่องเล่นทราย แวนช่าย ชุดแบดมินตันอย่างง่าย ๆ ชุดแม่เหล็ก ฯลฯ

4) หมวดคณิตศาสตร์ เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่มีบทบาทสำคัญต่อการนับคำนวณ ประกอบด้วย บัตรตัวเลข เครื่องหมายทางคณิตศาสตร์ แผนภูมิเลขคณิต ภาพชุดเกี่ยวกับตัวเลข ของจริง ลูกคิด ลูกปัด ลูกคิดสามหลัก กระดาษทดเลข นาฬิกาแบบต่าง ๆ กระดานนับหมวคบันไดเลข แท่งไม้คณิตศาสตร์ แท่งไม้เรขาคณิต ไม้เมตร ไม้ทาลา (วัดระยะ) เครื่องชั่งน้ำหนัก เครื่องตวง

5) หมวดขับร้องและดนตรี เป็นวัสดุอุปกรณ์สำหรับฝึกการขับร้องและดนตรี เพื่อสร้างความชื่นชอบศิลปดนตรี และฝึกสอดประกอบต่อเสียงดนตรีต่าง ๆ ประกอบด้วยเครื่องเล่น แผ่นเสียง เครื่องบันทึกเสียง ออร์แกน เปียโน กลอง ฉิ่ง ฉาบ ระฆัง เหล็กสามเหลี่ยม กรับพวง กรับกลม กรับกุ่มกริ่ง ลูกชัต เกราะ กำไล ลูกพรวน ระนาด ฯลฯ

6) หมวดศิลปศึกษาและหัตถศึกษา เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่ฝึกความชื่นชมทางศิลปกรรมและทักษะทางการใช้มือ ประกอบด้วยกระดาษ ขาหยั่งเขียนภาพ ดินสอสีต่าง ๆ ดินน้ำมัน ดินเหนียว เขียง ลูกกลิ้งคลึงดินน้ำมัน กระดาษสี (งานพับ ตัด ปะ) กรรไกรปลายทู่ เศษวัสดุ ขุดงานไม้ ค้อน เลื่อย ไขควง ฯลฯ

7) หมวดพลานามัย ส่วนมากเป็นเครื่องสนามที่จะพัฒนาการทางกาย แขน ขา กล้ามเนื้อ ฯลฯ ประกอบด้วย รถจักรยาน รถเข็น รถลาก ม้าโยก เวียโยก ลูกบอล ห่วงยาง ลูกช่วง ชิงช้า ม้าลอด ม้าหมุน กระดานลื่น ฯลฯ

ง. วัสดุและอุปกรณ์สำหรับการฝึกเชาวน์และระบบประสาท

หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ฝึกเชาวน์ ประสาท ทักษะ ส่งเสริมจินตนาการ ความคิด สร้างสรรค์ ความพร้อม และความเพลิดเพลิน ได้แก่ แท่นไม้ค้อนดอก ค้อนดอกลูกหนัง กระเช้า หยอดบล็อก ชุดไม้บล็อกต่อบ้าน ภาพตัดต่อ หรือภาพฉงน พลาสติกสร้างสรรค์ ไม้บล็อกฝึกเชาวน์ กระบะตัวสัตว์เรียงขนาด ภาพตัดรูปสัตว์ กระดานจำแนกทรง กระดานต่อเหลี่ยม ประเภท เครื่องลากจูง ตุ๊กตาชุด ฯลฯ

การจัดศูนย์และมุมประสบการณ์ต่าง ๆ

Day (1988) กล่าวว่า พัฒนาการทางการศึกษาของเด็กวัยแรกเริ่มนี้ จะปรากฏขึ้น โดยการจัดสิ่งแวดล้อมให้เด็กมีโอกาสได้เล่น และมีประสบการณ์ในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะช่วย

ให้เด็กสามารถแก้ปัญหาได้ เรียนรู้ทักษะขั้นพื้นฐานและเข้าใจในความคิดรวบยอดใหม่ ซึ่งจัดเป็น ศูนย์หรือมุมต่าง ๆ คือศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์บล็อก ศูนย์ภาษา ศูนย์ศิลปะและดนตรี ศูนย์บ้านและละคร ศูนย์การสืบสวนทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ การเคลื่อนไหว การเล่นกลางแจ้ง ศูนย์สังคมศึกษา ศูนย์พื้นที่เตรียมการสำหรับการเรียน

Turner and Hammer (1994) ได้เสนอเรื่องการจัดเตรียมศูนย์การเรียนรู้และการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์สำหรับเด็กวัยแรกเริ่ม ควรจะประกอบด้วยศูนย์ศิลปะ ศูนย์ดนตรีและการฟัง มุมบล็อก ศูนย์วรรณคดี ศูนย์วิทยาศาสตร์ ศูนย์การแสดงละคร ศูนย์ของเล่นและเกม

ส่วนการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ Turner and Hammer กล่าวว่า ต้องมีพื้นที่กิจกรรมดังนี้ กิจกรรมส่วางสวาร์ค์ พื้นที่บล็อก พื้นที่แสดงละคร พื้นที่หนังสือและศูนย์ภาษา พื้นที่ของเล่นและเกม พื้นที่ธรรมชาติ พื้นที่ดนตรี พื้นที่ทรายและน้ำ พื้นที่พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ พื้นที่นอนพักผ่อน พื้นที่รับประทานอาหาร พื้นที่เล่นกลางแจ้ง พื้นที่ห้องน้ำและผ้ากันเปื้อน

ลักษณะของเล่นและอุปกรณ์ที่ดี

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521) ของเล่นและอุปกรณ์ที่ดีควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) เหมาะกับขนาดและวัยของเด็ก
- 2) มีความมั่นคง ไม่แตกสลายง่าย ทนฟ้า ทนฝน
- 3) ทำด้วยวัสดุที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อเด็ก อาจทำด้วยไม้ พลาสติก หรือเหล็ก ให้ระวังวัสดุที่มีสารตะกั่วเจือปน หรือติดไฟได้ง่าย
- 4) มีความปลอดภัย ไม่มีเส้นหรือความคมที่จะเป็นภัยต่อเด็ก ห้ามใช้ของเล่นที่ทำด้วยแก้วเพราะอาจแตกและเป็นอันตรายต่อเด็ก
- 5) มีสีสันสวยงาม
- 6) มีการวางระบบออกแบบที่ดี เล่นได้หลายคนและหลายจุดประสงค์
- 7) หาซื้อได้ง่ายด้วยราคาประหยัด หรืออาจทำขึ้นมาได้เอง
- 8) มีวิธีการใช้ง่าย ๆ ไม่ยุ่งยาก
- 9) มีลักษณะเข้าใจเด็กให้อยากรู้ อยากเห็น สนใจชวนให้คิดคำนึง ส่งเสริมให้เด็กเล่นอย่างวิเศษสร้างสรรค์ ช่วยสร้างจินตนาการและแก้ปัญหา
- 10) ควรได้มีการทดลองใช้ แล้วมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง
- 11) ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหวและการใช้มือ
- 12) ช่วยพัฒนาวิธีการที่จะให้เด็กอยากอ่าน เขียน และทราบตัวเลข

13) ช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโต เป็นตัวของตัวเอง ฝึกการทำงานเป็นกลุ่มและสัมพันธ์ภาพกับสังคม

เตือนใจ ทองสำริด (2536) กล่าวว่า หลักการพัฒนาสื่อและกิจกรรมต้องยึดหลักสำคัญ 3 ประการ คือ

- 1) ความสอดคล้องกับความต้องการของเด็กเริ่มเรียนในทุก ๆ ด้าน
- 2) การนำหลักการเรียนรู้ต่าง ๆ มาผสมผสานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- 3) การคำนึงถึงอันตราย ราคา และความสะดวกในการจัดหาวัสดุมาผลิตสื่อวิธีการใช้ของเล่นและอุปกรณ์

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521) ได้กล่าวถึงวิธีการใช้ของเล่นและอุปกรณ์ไว้ดังนี้

ก. ใช้ตามที่ครูวางแผนไว้

การใช้ของเล่นและอุปกรณ์ตามแผนที่ครูเตรียมไว้ นั่น คือ การใช้ประกอบการเรียนการสอนโดยทั่วไปนั่นเอง มีสิ่งที่ควรคำนึงและปฏิบัติดังนี้

1) ควรใช้อุปกรณ์เพื่อให้นักเรียนเรียน คือ นักเรียนเป็นผู้จับ และต้องด้วยตนเอง โดยที่ครูไม่ต้องยุ่งยากเกี่ยวมากนัก ปัจจุบันนี้ครูมักจะใช้อุปกรณ์เพื่อช่วยครูสอน กล่าวคือ หากครูไม่หยิบขึ้นมาแล้ว อุปกรณ์นั้นจะหาค่าอะไรไม่ได้

2) ควรมีการวางแผนการใช้ของเล่นต่าง ๆ โดยพิจารณา

- เนื้อหาที่จะสอน
- วัตถุประสงค์ที่จะต้องใช้ของเล่น
- ขั้นตอนของการใช้ เช่น นำเข้าบทเรียน เรียนด้วยตนเอง ทดสอบ

3) ก่อนให้เด็กใช้ ครูต้องตรวจสอบสภาพของเล่นทุกอย่างเสียก่อนว่ามีครบถ้วนหรืออยู่ในสภาพดีเพียงใด ทั้งในแง่ของประโยชน์ทางการเรียนรู้และความปลอดภัย หากเป็นของเล่นใหม่ ครูควรอ่านคู่มือการใช้ให้ถี่ และซักซ้อมการใช้ด้วยตนเองเสียก่อนเพื่อค้นหาปัญหา หากจะให้เด็กใช้ของเล่นนั้น เครื่องสนาม เช่น ชิงช้า บันได ฯลฯ ครูต้องตรวจสอบก่อนให้เด็กเล่นทุกครั้ง

4) ระหว่างที่เด็กกำลังใช้ของเล่นอยู่นั้น ครูควรดูแลอยู่ห่าง ๆ ตลอดเวลา ไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเล่นของเด็กให้มากนัก ครูควรจะไปหาเด็กเฉพาะผู้ที่ยกมือเมื่อมีปัญหาเท่านั้น แต่ครูจะต้องไม่ปล่อยให้เด็กเล่นตามยถากรรมแล้วตนเองไปเฝ้าบักดักหรือทำงานอย่างอื่น

5) ติดตามผลการใช้ของเล่นแต่ละชิ้นด้วยการหาสมุดบันทึก เพื่อจดบันทึกวิชาของเด็กขณะที่เล่น และบันทึกปัญหาที่เกิดขึ้น วิธีการใหม่ ๆ และแปลก ๆ ที่เด็กบางคนคิดทำขึ้นมาได้ จะช่วยให้ครุมีความรู้ในเรื่องการใช้ของเล่นแต่ละชิ้นดีขึ้น

6) เมื่อเด็กใช้เสร็จแล้ว ครูต้องฝึกนิสัยให้เด็กคืนที่เดิมทุกครั้ง ในสภาพที่เรียบร้อย เพื่อให้คนอื่นได้ใช้ในโอกาสต่อไป

7) ความมีการประเมินผลพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของเด็กหลังจากใช้ของเล่นแล้ว การประเมินผลควรออกมาในรูปของการทดสอบเด็กถึงความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ และพัฒนาการบางอย่าง ซึ่งอาจสังเกตเห็นได้

ข. ใช้อย่างเสรี

การใช้ของเล่นอย่างเสรี คือ การให้เด็กเลือกเล่นของเล่นอะไรก็ได้ตามความสนใจ และช่วงเวลาของเด็กสนใจ อาจเป็นส่วนหนึ่งของการเล่นเสรีได้ด้วยเพราะการเล่นเสรีนั้นส่วนมากเด็กจะต้องอยู่กับของเล่นและอุปกรณ์ต่าง ๆ

ข้อควรคำนึงถึงในการจัดให้เด็กใช้ของเล่นอย่างเสรี มีดังนี้

- 1) เตรียมอุปกรณ์และให้เด็กเล่นอยู่ในบริเวณที่ครูจะมองเห็นได้ง่าย
- 2) สิ่งที่ทำให้เล่นนั้นจะต้องอยู่ในสภาพที่ปลอดภัย รวมทั้งจัดสิ่งแวดล้อมที่ปราศจากสิ่งล่อแหลมต่ออันตรายต่าง ๆ
- 3) เปิดโอกาสให้เด็กเลือกของเล่นได้เต็มที่ ถ้ามีการแข่งขัน คนเลือกก่อนจะมีสิทธิได้เล่นแล้วครูต้องหาของเล่นอื่น ๆ ให้คนที่มาทีหลัง
- 4) กำหนดเวลาไว้ทุกครั้งก่อนที่จะปล่อยให้เด็กได้เล่นด้วยตนเองว่าจะต้องเล่นให้เสร็จภายในเวลาเท่าใด

ลักษณะอุปกรณ์การสอนอนุบาลบางชนิด

ราวไต่ (Climbing Frame) เป็นโครงเหล็กหรือไม้ มีราวต่อเชื่อมกันทำเป็นขั้น ๆ จะทำโครงเป็นทรงสี่เหลี่ยมหรือทรงกลมคล้ายโดมก็ได้ใช้ให้เด็กปีนป่าย

บันไดเลื่อน (Slides and Steps) ทำด้วยไม้หรือเหล็ก โครงสี่เหลี่ยมยกฐานขึ้น มีพื้นสูงพอควร ด้านหนึ่งมีบันไดสำหรับเดินขึ้นไปบนยกฐาน อีกด้านหนึ่งมีกระดานเลื่อน มีขอบกั้นข้างกันตก ปูหอตลอดลงสู่พื้นดิน เพื่อให้เด็กนั่งลื่นลง

ม้าหมุน (Merry-go-Round) ทำด้วยเหล็กพื้นกลม มีราวสูงเพียงเอวกันตก พื้นกลมนั้นติดบนเสาเหล็กมีฐานตั้ง ติดลูกปืนเพื่อให้เสารับพื้นหมุนตัวได้โดยรอบ เด็กจะนั่งหรือยืนบนร้านกลมนั้น ครูช่วยผลักให้หมุน หรือมีแกนติดพวงมาลัย คล้ายพวงมาลัยรถยนต์ เพื่อให้เด็กหมุนเองได้

บันไดอุโมงค์ (Tunner and Steps) เป็นถังน้ำมันขนาดใหญ่ เจาะกันถึงทะลุ ติดตั้งอยู่บนโครงเหล็ก มีบันไดเหล็กเกาะไว้ทั้งสองด้านของถัง เพื่อให้เด็กไต่บันไดด้านหนึ่งแล้ว คลานลอดถังไปออกลงบันไดอีกด้านหนึ่ง

วงเวียนสระ (Vowel Wheel) ทำด้วยไม้อัด หรือกระดาษแข็ง ตัดเป็นวงกลม 2 แผ่นซ้อนติดกันไว้ มีแกนยึดที่จุดศูนย์กลาง แผ่นบนเจาะรูสี่เหลี่ยม 1 รู เขียนสระไว้ข้างรูนั้น เขียนตัวพยัญชนะไว้ที่แผ่นหลัง ให้ได้จังหวะที่ตัวพยัญชนะจะปรากฏตรงช่องที่เจาะ เมื่อเลื่อนวงกลมแผ่นหลัง ตัวพยัญชนะจะเปลี่ยนปรากฏตรงช่อง เพื่อให้เด็กอ่านผสมตัวพยัญชนะกับสระ

ตรายางอักษรไทย (Thai Alphabet Rubber Stamps) เป็นตรายางอักษรไทย มีทั้งสระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ เลขครบชุด สำหรับประทับด้วยหมึกประทับตรา ใช้ทำบัตรตัวอักษร บัตรเลข บัตรคำ และตัวอักษรในแผนภูมิ

ลูกคิดอนุบาล (K.G.Counting Frame) ลักษณะคล้ายลูกคิดจีนที่ใช้กันอยู่ทั่วไป แต่มีราวเดียว มีลูกคิดเม็ดโต 10 เม็ด ติดอยู่บนฐานตั้งหรือกรอบ มีหลายแบบต่าง ๆ กันแล้วแต่ผู้ออกแบบ

ลูกคิดสวมหลัก 1-10 (1-10 Basic Rods Counters) เป็นแผ่นไม้สี่เหลี่ยมผืนผ้า เล็ก ๆ จำนวน 10 ชิ้น แต่ละแผ่นจะมีตัวเลขแผ่นละตัวจาก 1-10 ตอนบน มีหลักไม้กลมปักติดอยู่ ความสูงของหลักต่างกันตามค่าของตัวเลข แผ่นเลข 1 หลักจะสูงเพียงสวมลูกคิดไว้ 1 เม็ด แผ่นเลข 2 สวมได้ 2 เม็ด เป็นต้น เพื่อให้เด็กเข้าใจความหมายของการนับหรือค่าของตัวเลข

กระดานทดสอบเลข (Nine Holes) เป็นแผ่นไม้สี่เหลี่ยมผืนผ้าเล็ก ๆ บาง ๆ จำนวน 10 ชิ้น แต่ละแผ่นตอนบนจะมีตัวเลขแผ่นละ 1 ตัว ตั้งแต่ 0 ถึง 9 ตอนล่างของทุกแผ่น เจาะรูเรียงกันไว้ 3 แถว แถวละ 3 รู รวม 9 รู ใช้หมุดพลาสติกให้เด็กปักลงรู ตามจำนวนค่าของตัวเลขที่เขียนไว้บนแผ่นนั้น ๆ

บันไดเลข (Number Steps) เป็นแท่งไม้แบบเล็ก 10 แท่ง ตัดความยาวต่างกัน ตั้งแต่ 1 นิ้วถึง 10 นิ้ว เรียงตามลำดับความยาวอยู่ในกระบะเพื่อให้เด็กเรียงเอง มุ่งให้เข้าใจจำนวนนับในแง่ของความยาว (ระยะทาง)

แท่งไม้คณิตศาสตร์ (Number Rods) เป็นแท่งไม้สี่เหลี่ยม กว้างและหนาเท่ากัน ตัดตามส่วน (ของความหนา) ตั้งแต่ 1 ถึง 10 ส่วน ทาสีต่างกัน 10 สี แต่ละขนาดมีมากแห่ง บรรจุอยู่ในกล่อง ใช้สอนเลขคณิตแผนใหม่

บ้านตุ๊กตา (Play House) เป็นโครงไม้ก่อกด้วยไม้อัด ขนาด 2 x 4 ฟุต 3 แผง ผูกติดกันด้วยบานพับ แผงกลางเจาะเป็นช่องหน้าต่าง แผงข้างอันหนึ่งเจาะเป็นช่องประตู มีบานประตูเปิดปิดได้ เด็กจะเล่นสมมติเป็นบ้าน ร้านค้า ตู้โทรศัพท์ ตู้ยามตำรวจ หรือใช้เป็นโรงเชิดหุ่นกระบอกได้ด้วย

แทมบูรีน (Tambourine) เป็นกลองหน้าเดียวทรงแบบคล้ายระฆังขนาดเล็ก ๆ เจาะด้านข้างติดราวเหล็ก ร้อยฉาบทองเหลืองไว้หลายคู่ ใช้มือตีที่หน้ากลองหรือจับขอบกลองเคาะข้างตัว ฉาบที่ติดไว้จะดังกรัง ๆ เป็นจังหวะ

กรับกุ่มกรึง (Jingle Stick) เป็นแผ่นไม้เล็ก ๆ มีด้าม ตอนบนมีตะปู คอกยึดฉาบทองเหลืองไว้หลวม ๆ เวลาเคาะหรือเขย่าฉาบจะดังกุ่มกุ่มตามจังหวะ

กรับพวง (Castanet) เป็นกรับชนิดหนึ่ง ด้านเป็นไม้ ตอนบนมีแผ่นไม้เล็กติดอยู่ทั้ง 2 ด้าน โดยเจาะรู 2 รู ร้อยเชือกผูกติดกันไว้ เวลาเขย่าขึ้นไม้เหล่านั้นจะกระทบกันเกิดเสียงแกร็ก ๆ ตามจังหวะที่เขย่า

ม้าโยก (Rocking Horse) เป็นม้าทำด้วยไม้ เด็กขึ้นนั่งได้ มีที่รองเท้าตรงหัวมีด้ามไม้ให้จับ เพื่อให้เด็กโยก ตัวม้าตั้งคร่อมอยู่บนฐานโดยมีเหล็กยึดไว้ ทำนองเดียวกับสายชิงช้า เด็กจะโยกแกว่งไปมาได้ บางแบบตัวม้าอาจยึดติดแน่นกับฐาน แต่ส่วนล่างของฐานเป็นรูปโค้งจึงโคลงไปมาได้ตามส่วนโค้งนั้น

เรือโยก (Rocking Boat) คล้ายม้านั่ง 2 ข้าง ท้นหน้าเข้าหากัน เด็กนั่งได้ข้างละ 2 คน ที่นั่งนี้ติดอยู่กับขอบไม้ ด้านบนตรงเรียบ ด้านล่างเป็นรูปโค้ง ขอบบนตอนกลางมีราวไม้สำหรับให้เด็กจับ แล้วโยกโคลงไปมา เรือโยกนี้ถ้าจับวางคว่ำจะมีลักษณะเป็นบันได 3 ขั้นขึ้นข้างหนึ่ง ลงอีกข้างหนึ่ง

ค้อนตอกลูกกลิ้ง (Hammer Balls) เป็นกลองไม้ทรงยาว ตอนบนเจาะรูกลมไว้ 4 รู มีรูปทรงกลมพลาสติกทรงตัววางอยู่บนปากรู ใช้ค้อนไม้เล็ก ๆ ตอกรูปทรงกลมจะตกกลงไปภายใน แล้วไพล่ออกที่รูด้านข้าง แล้วกลิ้งลงไปตามรางที่ติดไว้ข้างกกลอง

กล่องหยอดบล็อก (Posting Box) เป็นกล่องไม้สี่เหลี่ยม ที่ฝาตอนบนเจาะรูปทรงเรขาคณิตไว้ 5 รู 5 ทรง (เช่น กลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม รูปไข่) มีชิ้นไม้แต่งให้เป็น

ทรงต่าง ๆ ตามทรงของรูที่เจาะไว้ ให้เด็กเลือกแท่งไม้หยอดลงรู แท่งไม้แต่ละทรงจะหยอดลงได้แต่เฉพาะรูของตัวเองเท่านั้นเพื่อฝึกความสังเกตในเรื่องทรง และฝึกการใช้มือ

พลาสติกส่วางส่ววค (Plastic Cube) เป็นชิ้นพลาสติกทรงกระบอกร 2 ตัว แผลดกัน มีรูล่ำหรับเลียบด่อกันได้ เด็กจะนำมเลียบด่อกันเพื่อส่วางส่ววคสิ่งด่ง ๆ เช่น เครือ่งบิน จววดบิน หรือบ้าน ฯลฯ ส่งเสริมความคิดท่งส่วางส่ววค

ไม้บล็อกฝีกเชววน (Logical Blocks) เป็นแผ่นไม้ทรงเรขาคณด มี 4 ทรง กลม ส่วมเหลียม ลีเหลียมจตุรัส ลีเหลียมผืนผ่ว ทั้ง 4 ทรงมีขนาดเล็กรและขนาดใหญ และมีขนาดหนาและบ่งด่งกัน ทวลีด่งกัน ใช้ฝีกความสังเกตในเรื่องลี ทรง ขนาด ควมหนบบ่ง โดยเฉพะอย่งย่ง มุ่งฝีกในแง่การใช้เหตุผลอย่งง่ย ๆ ในแง่ของดรรควทยา

ด่วลัศวีเรยงขนาด (Animal Size Sorter) เป็นกระบะไม้ กลวง กระบะฉล เป็นด่วลัศวี ชนิดเลยวทรงเลยวกัน แต่มี 5 ด่วที่มีขนาดด่งกัน เพื่อให้เด็กเล็กรด่วลัศવીว่งลง ในช่องที่ถูกรขนาดของด่ว ผิดช่องผิดขนาดจะว่งไม่ลง เพื่อฝีกความสังเกตในเรื่องขนาดเล็กรใหญ่ด่งกัน

กระด่นจ่ำแนททรง (Shape Sorter) เป็นแผ่นไม้ลีเหลียม บักรลักรกลมลั่น ๆ ่วดอณุมท่งลี มีแผ่นไม้ดัดทรงเรขาคณด กลม ส่วมเหลียม ลีเหลียม หั่วเหลียม แผ่นไม้ทรงเรขาคณดด่งกล่วท่งแผ่นเจาะรูไว้ เพื่อให้เด็กเล็กรและส่วมเข้กับลักร โดยแยกรทรงด่ง ๆ ออกเป็นพวกร ๆ มุ่งฝีกความสังเกตทรวดทรงเรขาคณด

2.6.4 เกณฑ์มาตรฐานวัสดุ ครุภัณฑ์ ระดับก่อนประถมศึกษา พุทธศักรวษ 2538

(ส่วน่งำนคณะกรรมการการประถมศีกษาแห่งชษติ, 2538)

2.6.4.1 วัสดุ ครุภัณฑ์ ประจ่ำห้องเรยง ร่วลละเลยดด่งด่วว่งที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงเกณฑ์มาตรฐานวัสดุ ครุภัณฑ์ประจำห้องเรียนระดับก่อนประถมศึกษา

ที่	รายการ	จำนวน	เงื่อนไข การจัดสรร	ความจำเป็นและ ประโยชน์ใช้สอย
1	ครุภัณฑ์ประจำห้องเรียน โต๊ะเก้าอี้	1 ชุด	ทุกห้องเรียน	-อำนวยความสะดวกใน การปฏิบัติงานครู
2	โต๊ะเก้าอี้เด็ก	ตาม จำนวน เด็ก	-ทุกห้องเรียน - 1 ชุดต่อเด็ก 6 คน เศษที่เหลือ 6 คนให้ เพิ่มอีก 1 ชุด	-เด็กใช้นั่งทำกิจกรรม ประจำวัน -ช่วยฝึกการนั่ง การทรง ตัวที่ถูกต้องและฝึกมารยาท
3	ตู้เก็บเอกสารและอุปกรณ์ (ตู้ลอย)	1 ชุด	-ทุกห้องเรียน	-ใช้เก็บเอกสารอุปกรณ์ และเครื่องใช้ของครู -ประหยัดพื้นที่ห้อง
4	ตู้เก็บเครื่องใช้ส่วนตัวและ/หรือ ผลงานเด็ก	ตาม จำนวน เด็ก	-ทุกห้องเรียน - 1 ตู้ต่อเด็ก 20 คน	-ใช้เก็บของใช้ส่วนตัวและ ผลงานเด็ก -ฝึกความรับผิดชอบและ การช่วยเหลือตนเอง
5	ตู้เก็บสื่อ และเครื่องเล่น (ชนิดไม่มีฝาเปิดปิด)	4 ตู้	-ทุกห้องเรียน	-ใช้เก็บสื่อและเครื่องเล่น ตามมุมประสบการณ์

ตารางที่ 1 แสดงเกณฑ์มาตรฐานวัสดุ ครุภัณฑ์ประจำห้องเรียนระดับก่อนประถมศึกษา (ต่อ)

ที่	รายการ	จำนวน	เงื่อนไข การจัดสรร	ความจำเป็นและ ประโยชน์ใช้สอย
6	ตู้เก็บเครื่องนอน	1 ตู้	-ทุกห้องเรียน	-เก็บเครื่องนอนให้เป็นระเบียบและถูกสุขลักษณะ
7	ชั้นวางหนังสือ	1 ที่	-ทุกห้องเรียน	-วางหนังสือภาพ/นิทานในมุมหนังสือ -ฝึกนิสัยรักการอ่าน เก็บหนังสือให้เป็นระเบียบ ถูกที่
8	พัดลมเพดาน	2 ตัว	-ทุกห้องเรียนที่มีไฟฟ้าใช้	-ช่วยให้อากาศถ่ายเทได้ดีและมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม
9	วิทยุ เทป	1 ชุด	-ทุกห้องเรียนที่มีไฟฟ้าใช้	-ใช้ประกอบกิจกรรมประจำวัน การเคลื่อนไหวและจังหวะ ฟังนิทาน ฟังเพลง ฯลฯ
10	กระดานดำชนิดตั้งกับพื้น (กระดานดำ 2 ด้าน มีขาตั้งสามารถเคลื่อนย้ายได้)	1 แผ่น	-ทุกห้องเรียน -จัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนจัดทำเอง	-ช่วยในการสอนของครู -นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมฝึกประสาทสัมผัส

ตารางที่ 1 แสดงเกณฑ์มาตรฐานวัสดุ ครุภัณฑ์ประจำห้องเรียนระดับก่อนประถมศึกษา (ต่อ)

ที่	รายการ	จำนวน	เงื่อนไข การจัดสรร	ความจำเป็นและ ประโยชน์ใช้สอย
11	ป้ายนิเทศ	2 แผ่น	-ทุกห้องเรียน -จัดสรรงบประมาณให้ โรงเรียนจัดทำเอง	-แสดงผลงานนักเรียนหรือ ภาพเกี่ยวกับหน่วยการ เรียนต่าง ๆ
12	แผ่นป้ายล่ำลือหรือกระดาน ไวท์บอร์ด	1 แผ่น	-ทุกห้องเรียน -จัดสรรงบประมาณให้ โรงเรียนจัดทำเอง	-ให้เด็กขีดเขียนเล่น พัฒนากล้ามเนื้อเล็กและ การประสานสัมพันธ์ ระหว่างมือกับตา -ใช้ปฏิบัติกิจกรรมการสอน ของครู
13	ป้ายชั้นเรียน ป้ายชื่อครูประจำ ชั้น และป้ายสถิติการมาเรียน	1 ชุด	-ทุกห้องเรียน -จัดสรรงบประมาณให้ โรงเรียนจัดทำเอง	-ใช้แสดงชื่อครูประจำชั้น ชั้นเรียนและจำนวนเด็ก เพื่อการประสานงานและ กำกับติดตาม
14	พระบรมฉายาลักษณ์พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมกรอบ	1 ภาพ	-ทุกห้องเรียน	-เป็นสัญลักษณ์ของสถาบัน พระมหากษัตริย์ -ปลูกจิตสำนึกด้านความ จงรักภักดี

ตารางที่ 1 แสดงเกณฑ์มาตรฐานวัสดุ ครุภัณฑ์ประจำห้องเรียนระดับก่อนประถมศึกษา (ต่อ)

ที่	รายการ	จำนวน	เงื่อนไข การจัดสรร	ความจำเป็นและ ประโยชน์ใช้สอย
15	ภาชนะใส่น้ำดื่มพร้อมฝาปิด	1 ที่	-ทุกห้องเรียน	-สำหรับบริการน้ำดื่มแก่ เด็กและครู -เพื่อสุขภาพเด็ก
16	เสื่อน้ำมัน	เต็มพื้นที่ ห้อง เรียน	-จัดให้เฉพาะห้องเรียนที่ มีพื้นที่เมตต์ทุกห้องเรียน	-สะดวกในการรักษาความ สะอาด -ถูกสุขลักษณะ -สะดวกในการทำ กิจกรรมประจำวัน
17	เครื่องนอน -ที่รองนอน -หมอน	ตาม จำนวน เด็ก	-ทุกห้องเรียน	-ใช้รองนอนเพื่อสุขภาพ เด็ก -ส่งเสริมสุขอนามัยในการ นอน ความรับผิดชอบและ การช่วยเหลือตนเอง
18	วัสดุประจำมุมประสบการณ์ วัสดุประจำมุมบล็อก -บล็อกไม้ (ชนิดตัน)	1-2ชุด ตามระดับชั้น เรียน	-ทุกห้องเรียน -จัดให้ชั้นอนุบาล จำนวน 2 ชุด	-ใช้ในการจัดกิจกรรม ประจำวัน อำนวยความสะดวก ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนและ พัฒนาเด็กทั้ง 4 ด้าน

ตารางที่ 1 แสดงเกณฑ์มาตรฐานวัสดุ ครูภัณฑ์ประจำห้องเรียนระดับก่อนประถมศึกษา (ต่อ)

ที่	รายการ	จำนวน	เงื่อนไข การจัดสรร	ความจำเป็นและ ประโยชน์ใช้สอย
				-ส่งเสริมความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ การแก้ปัญหา -พัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะพื้นฐาน -ฝึกประสาทสัมผัส
19	วัสดุประจำมุมบ้านหรือมุมบทบาทสมมติ เช่น ตุ๊กตา ชุดเครื่องครัวจำลอง เตาไฟจำลอง เครื่องมือแพทย์จำลอง ฯลฯ	1 ชุด	-ทุกห้องเรียน	-ส่งเสริมการคิดและจินตนาการ -ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
20	วัสดุประจำมุมธรรมชาติ หรือ มุมวิทยาศาสตร์ เช่น แวนชยาย แม่เหล็ก ตาชั่งสองแขน จาลอง ฯลฯ	1 ชุด หรือ ตาม ระดับ ชั้น เรียน	-ทุกห้องเรียน	-ฝึกให้เด็กสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ได้ลงมือกระทำและคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง -ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ทั้ง 4 ด้าน -พัฒนาการเขียนรู้ ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

ตารางที่ 1 แสดงเกณฑ์มาตรฐานวัสดุ ครุภัณฑ์ประจำห้องเรียนระดับก่อนประถมศึกษา (ต่อ)

ที่	รายการ	จำนวน	เงื่อนไข การจัดสรร	ความจำเป็นและ ประโยชน์ใช้สอย
21	วัสดุประจํามุมเกมการศึกษา เช่น เกมภาพตัดต่อ เกมจับคู่ ภาพเหมือน เกมเรียงลำดับ	1 ชุด หรือ ตาม ระดับ ชั้น เรียน	-ทุกห้องเรียน	-พัฒนาการเรียนรู้ทักษะ พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ และภาษา -ฝึกให้เด็กคิดหาเหตุผล แก้ปัญหาและการตัดสินใจ -ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน
22	วัสดุประจําหนังสือ เช่น หนังสือนิทาน พจนานุกรมภาพ ฯลฯ	20เล่ม	-ทุกห้องเรียน	-ส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรัก การอ่าน -ช่วยให้เด็กคุ้นเคยกับ สัญลักษณ์หนังสือ -ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและ การหาความรู้ -ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม
23	วัสดุประจํามุมเพลงและดนตรี เช่น รำมะนา กรับ ระฆัง- สามเหลี่ยม ฉาบที่มีขนาดเล็ก กลองขนาดเล็ก เทปเพลงเด็ก ฯลฯ	1 ชุด	-ทุกห้องเรียน	-ใช้ประกอบกิจกรรมการ เคลื่อนไหวและกิจกรรม เล่นตามมุม -ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน

ตารางที่ 1 แสดงเกณฑ์มาตรฐานวัสดุ วัสดุที่ประจำห้องเรียนระดับก่อนประถมศึกษา (ต่อ)

ที่	รายการ	จำนวน	เงื่อนไข การจัดสรร	ความจำเป็นและ ประโยชน์ใช้สอย
24	ลูกบอลขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 4" - 7"	2 ลูก	-ทุกห้องเรียน	-ใช้จัดกิจกรรมประจำวัน (กิจกรรมกลางแจ้ง)
25	เครื่องเล่น เช่น พลาสติกต่อ สว่านสรวร์ค์แบบต่าง ๆ	1 ชุด	-ทุกห้องเรียน	-ฝึกประสาทสัมผัส -ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ -ฝึกคิดแก้ปัญหา
26	หุ่น เช่น หุ่นมือแบบต่าง ๆ หุ่นนิ้ว ฯลฯ	1 ชุด	-ทุกห้องเรียน -จัดสรรงบประมาณให้ โรงเรียนจัดทำเอง	-ฝึกทักษะภาษาไทยการฟัง การพูด เล่าเรื่อง -ใช้จัดกิจกรรมประจำวัน -จัดกิจกรรมสว่างเสริม คุณธรรม จริยธรรม

2.6.4.2 วัสดุครุภัณฑ์ทั่วไปประจำโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษา

รายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงเกณฑ์มาตรฐานวัสดุ ครุภัณฑ์ ประจำโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษา

ที่	รายการ	จำนวน	เงื่อนไข การจัดสรร	ความจำเป็นและ ประโยชน์ใช้สอย
1	เครื่องเล่นสนาม	1 ชุด	-ทุกโรงเรียนที่เปิดสอน ระดับก่อนประถมศึกษา -ขนาดเล็กสำหรับโรง เรียนที่มีจำนวนเด็ก น้อยกว่า 50 คน -ขนาดกลางสำหรับ โรงเรียนที่มีเด็กอนุบาล 51-150 คน -ขนาดใหญ่สำหรับ โรงเรียนที่มีจำนวนเด็ก อนุบาลมากกว่า 150คน ขึ้นไป	-ใช้สำหรับจัดกิจกรรม การเล่นกลางแจ้ง ประจำวัน -พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่/เล็ก การเคลื่อนไหวพื้นฐาน ของร่างกาย
2	จักรยานสามล้อเล็ก (มีความ แข็งแรง ทนทาน เหมาะสมกับ วัย 4-6 ขวบ)		-ทุกโรงเรียน - 4 คัน : เด็กอนุบาล น้อยกว่า 50 คน - 8 คัน : เด็กอนุบาล 51-150 คน - 10 คัน : เด็กอนุบาล มากกว่า 150 คน	-ใช้สำหรับกิจกรรมการ เล่นกลางแจ้งประจำวัน -พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่/เล็ก การเคลื่อนไหวพื้นฐาน ของร่างกาย

ตารางที่ 2 แสดงเกณฑ์มาตรฐานวัสดุ ครุภัณฑ์ ประจำโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษา (ต่อ)

ที่	รายการ	จำนวน	เงื่อนไข การจัดสรร	ความจำเป็นและ ประโยชน์ใช้สอย
3	เครื่องเล่นน้ำ/ทราย 3.1 เครื่องเล่นน้ำ เช่น -อ่าง/กะละมัง พร้อมขาตั้ง 1 ที่ -กรวยพลาสติกกรอกน้ำ 2 อัน -ขวดพลาสติกขนาดต่าง ๆ -ตะแกรงพลาสติก 1 อัน -เสื้อคลุมกันเปียก -สายยางขนาดยาว 2 ฟุต 3.2 เครื่องเล่นทราย -ถังพลาสติกขนาดเล็ก -พลั่วตักพลาสติก -พิมพ์พลาสติกรูปทรงต่าง ๆ -ถ้วยพลาสติก -ตะแกรงพลาสติก ฯลฯ	1 ชุด 1 ชุด	-ทุกห้องเรียน	-ช่วยให้เด็กเรียนรู้แนวคิดทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ -ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
4	สีทาไม้ /ปูนไม่มีสารตะกั่ว (ทาภายนอกภายในอาคารและเครื่องเล่นที่สร้างขึ้นเอง)		-จัดให้เฉพาะห้องเรียน/อาคารเก่า/รื้อย้ายมาปลูก	-ใช้ทาภายในและภายนอกห้องเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีเอื้อต่อการเรียนการสอน

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปรีชา เสนาวัฒน์ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า

- 1) สภาพการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด สรุปผลได้คือ
 - (1) โรงเรียนส่วนใหญ่จัดห้องเรียนชั้นเด็กเล็ก และอนุบาลในอาคารเรียนถาวร ร่วมกับห้องเรียนชั้นอื่น ๆ โดยมีห้องเรียนเป็นเอกเทศของตนเอง
 - (2) สนามเด็กเล่นและที่ออกกำลังกายอยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุง แก้ไข
 - (3) ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาทาง 1-6 ปี และเคยผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านนี้
 - (4) ครูผู้สอนส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จในการสอนในระดับก่อนประถมศึกษาอยู่ระหว่าง 1-4 ปี และเคยผ่านการฝึกอบรมมาแล้ว
 - (5) ครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดทำบันทึกการสอน สมุดประจำตัวนักเรียนและสมุดประจำชั้น ส่วนระเบียบปฏิบัติการจัดการจัดทำระดับ "น้อย"
 - (6) สื่อการสอนที่ได้ส่วนใหญ่ได้จากการจัดสรรงบประมาณ
 - (7) โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการประชุมชี้แจงนโยบาย แนวทางจัดการศึกษาให้ชุมชนทราบ
 - (8) โรงเรียนส่วนใหญ่ให้บริการอาหารกลางวันแก่นักเรียน โดยวิธีจัดขายอาหารให้แก่นักเรียนและนักเรียนส่วนหนึ่งนำอาหารมาจากบ้าน
- 2) ในด้านปัญหาการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่า มีปัญหาเกี่ยวกับครุภัณฑ์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ นักเรียนไม่เพียงพอ เป็นต้น ครูขาดความรู้ความเข้าใจ หลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ครูขาดทักษะในการผลิตและใช้สื่อ และปัญหาได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณไม่เพียงพอ
- 3) ผลการประเมินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน ประสิทธิภาพและความรู้ของบุคลากร ความพร้อมของโรงเรียนและการสนับสนุนจากชุมชนและหน่วยงานราชการอื่นเอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "มาก"

4) ผลการทดสอบความพร้อมของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีคะแนนสูงสุดในด้านภาษา และการฟัง

5) ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนประถมศึกษาควรเปิดสอนระดับก่อน ประถมศึกษาในระดับ "มาก" ครูผู้สอน หัวหน้าการประถมศึกษาและศึกษานิเทศก์อำเภอมี ความคิดเห็นในระดับ "มากที่สุด"

6) ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและศึกษานิเทศก์อำเภอ มีความเห็นว่าการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในระดับ "น้อย"

7) ผู้ปกครองนักเรียนเห็นว่าการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการเตรียม ความพร้อมของนักเรียนและช่วยให้นักเรียนมีความประพฤติเป็นระเบียบเรียบร้อยในระดับ "มาก ที่สุด" และ "มาก" ตามลำดับ

วิธดาว พิศาลพงศ์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่องการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อน เกณฑ์ ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาในศูนย์คือ รายได้ไม่เพียงพอ กับค่าใช้จ่าย ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ สถานที่ของศูนย์บางแห่งไม่ เหมาะสม ของเล่นเด็กและเครื่องเล่นสนามไม่เพียงพอ วัสดุครุภัณฑ์ไม่เพียงพอและชำรุด ผู้บริหาร ศูนย์และครูที่เลี้ยงต้องการรับความช่วยเหลือทางวิชาการ

บังอร ภูมิชาติ (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัย พบว่า จุดหมายหลักในการศึกษาระดับนี้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา วิวัฒนาสมรรถภาพของครูผู้สอน คือ การศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ และการเข้า อบรมระยะสั้น ที่ตั้งของห้องเรียนอยู่ในอาคารเดียวกับชั้นเรียนอื่น แต่อยู่ชั้นล่าง ซึ่งเป็นทั้ง ห้องเรียนและห้องเล่น วัสดุ อุปกรณ์ไม่เพียงพอ ตารางกิจกรรมประจำวันที่ใช้ยึดตามรูปแบบของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จัดกิจกรรมภายในมากกว่าภายนอกห้องเรียน การวัดและประเมินผลใช้การสังเกตมากที่สุด สภาพปัญหาทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับปานกลาง

บรรเจิด ท้าวเพชร (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัย พบว่า

1) โดยภาพรวม โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร มีสภาพการจัดการศึกษาในระดับปานกลาง เมื่อศึกษาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพการจัดอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ยกเว้นด้านบุคลากร มีสภาพการจัดอยู่ในระดับมาก จากการศึกษาเปรียบเทียบ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีสภาพการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และโรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพการจัดในด้านงบประมาณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร มีปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง จากการศึกษาเปรียบเทียบ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร มีความพร้อมอยู่ในระดับมาก จากการศึกษาเปรียบเทียบ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและกรรมการศึกษา มีความเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประภาพร พรหมวันทา (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการจัดศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดของจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนเป็นพระสงฆ์ และครูที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีระดับการปฏิบัติงานทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการบริหาร บุคลากร ด้านวิชาการ ด้านอาคาร สถานที่ ด้านงบประมาณและด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานและชุมชน โดยภาพรวมปฏิบัติอยู่ในระดับ "มาก" และมีปัญหาในระดับ "น้อย" เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการขาดคู่มือครูและเอกสารการสอน วัสดุ อุปกรณ์ ไม่เพียงพอ การสนับสนุนด้านงบประมาณและไม่มีเครื่องเล่น ทั้งในร่มและกลางแจ้ง

ความต้องการในการจัดการศึกษา ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดของจังหวัดขอนแก่น พบว่า มีความต้องการให้หน่วยงานของรัฐสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ในระดับ "มากที่สุด" รองลงมาคือ การจ่ายค่าตอบแทนและสวัสดิการแก่ครูที่เลี้ยง อย่างเพียงพอและการมีเครื่องเล่น ทั้งในร่มและกลางแจ้ง

วรเพชร ชัยสงค์ (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการบริหารโรงเรียนและปัญหาการจัดการศึกษาชั้นเด็กเล็ก ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และมีวุฒิวิทยานิพนธ์มากที่สุด

มีปัญหาทุกด้านในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่เป็นปัญหาสำคัญคือความไม่เพียงพอด้านงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการจัดการและการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ สนามสำหรับเด็กเล่น ยังจัดไม่ได้เป็นเอกเทศ และมีสัดส่วนอันเหมาะสม ห้องประกอบ เช่น ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องส้วมและห้องครัว ยังไม่ถูกสุขลักษณะ ครูผู้สอนไม่มีวุฒิทางด้านอนุบาลโดยตรงและการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กไม่ตรงตามตารางการจัดกิจกรรมประจำวัน

งามนิจ วิทย์บำรุง (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า นักบริหารการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเป็นเพศชาย ส่วนครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาเป็นเพศหญิง มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา 1-5 ปี นโยบายการจัดการศึกษาในระดับนี้มุ่งเน้นเตรียมความพร้อมของนักเรียนก่อนเข้าเรียนชั้น ป.1 รูปแบบการจัดการศึกษาเป็นชั้นเด็กเล็กและอนุบาล 1-2 จัดตามเกณฑ์ของสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น ทั้งนักบริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนระดับก่อนศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับนี้ วิธีการจัดมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของโรงเรียน

ชูลี ช่วยเอื้อ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้แนวการจัดประสบการณ์ ชั้นอนุบาลศึกษา ในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่า การใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ของผู้บริหารและครูผู้สอนในด้านการแปลงแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา ไปสู่การจัดประสบการณ์ และกิจกรรมมีเป้าหมายหลักในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา คือ ส่งเสริมพัฒนาการตามวัยของเด็กทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กวัย 4-6 ปี ให้มีความพร้อมทุกด้าน มีส่วนน้อยที่จัดประสบการณ์เพื่อมุ่งให้เด็กอ่านได้ เขียนได้ และคิดเลขได้

ด้านการจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ เพื่อการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่คัดเลือกครูเข้าสอนชั้นอนุบาลโดยพิจารณาผู้ที่มีวุฒิทางด้านอนุบาลศึกษา การนิเทศการสอนผู้ให้การนิเทศส่วนใหญ่คือผู้บริหารโรงเรียนซึ่งปฏิบัติหน้าที่ด้านอนุบาลศึกษา กิจกรรมการนิเทศที่ใช้มากที่สุดคือการประชุมปรึกษาหารือและเทคนิคและกลวิธีสอนที่ครูผู้สอนนำมาใช้มากที่สุดคือ การให้เด็กทำงานเป็นกลุ่ม

ด้านการจัดประสบการณ์และกิจกรรมชั้นอนุบาลศึกษา ส่วนใหญ่จัดกิจกรรมตามที่กำหนดในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

มีตารางกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมที่จัดแต่ละวันประกอบด้วยกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมการเล่นตามมุม กิจกรรมนิเวศกลม กิจกรรมกลางแจ้งและกิจกรรม เกมการศึกษา ครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคมและสติปัญญาได้ตามที่กำหนดในรายการประสบการณ์และเนื้อหา

ปัญหาการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่าโดย เฉลี่ย ผู้บริหารและครูผู้สอนมีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย คือโรงเรียนต้อง รับภาระงานศูนย์พัฒนาการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ทำให้การบริหารงานวิชาการฝ่ายอนุบาล ไม่คล่องตัว ผู้ปกครองไม่เข้าใจหลักการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา ครูผู้สอนชั้นอนุบาลมีพื้นฐาน ความรู้ด้านอนุบาลศึกษาแตกต่างกัน โรงเรียนมีแนวทางการวัดและประเมินผลที่ไม่ชัดเจน มีจำนวน เด็กในชั้นเรียนมากเกินไป ทำให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไม่คล่องตัว ครูขาดแหล่งความรู้ที่จะศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติม และไม่ได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมประชุมอบรม หรือสัมมนา ศึกษานิเทศก์ไม่ สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือครูอนุบาลได้

จารุณี บุญคง (2530) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความต้องการการนิเทศการสอนชั้นเด็กเล็ก ของครูโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 7 ผลการศึกษา พบว่า ความต้องการการนิเทศ การสอนในชั้นเด็กเล็กของครูโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 7 มีความต้องการอยู่ในระดับ มากทุกด้าน เวียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้ สื่อการเรียนการสอน กิจกรรม การเรียนการสอน หลักสูตรและวัดผลและประเมินผล เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้านปรากฏ ว่า ข้อที่ครูโรงเรียนประถมศึกษามีความต้องการนิเทศการสอนในชั้นเด็กเล็กเป็นอันดับแรก ด้าน หลักสูตรคือ ต้องการให้ศึกษานิเทศก์จัดทำคู่มือครูชั้นเด็กเล็ก ด้านสื่อการเรียนการสอน คือ ต้องการให้โรงเรียนจัดงบประมาณด้านสื่อการเรียนการสอนตามความเหมาะสมกับโรงเรียน ด้าน กิจกรรมการเรียนการสอนคือต้องการให้ศึกษานิเทศก์ช่วยนิเทศครูชั้นเด็กเล็กที่ขาดประสบการณ์ ด้านวัดผลประเมินผล คือต้องการให้ศึกษานิเทศก์สร้างแบบทดสอบวัดความพร้อมของเด็กไว้เป็น แหล่งกลาง เพื่อให้ทางโรงเรียนนำไปใช้ได้ และจากการเปรียบเทียบความต้องการนิเทศ การสอน ในชั้นเด็กเล็กของครูโรงเรียนประถมศึกษาในเมืองและนอกเมือง เขตการศึกษา 7 ในด้านหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน วัดผลและประเมินผล พบว่า มีความต้องการการนิเทศการสอนไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

ทัศนีย์ เอี่ยมละออ (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการการนิเทศ การจัดการเรียนการสอนของเด็กเล็กในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 6 ผลการวิจัย พบว่า

1) ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กต้องการการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในด้าน เอกสารประกอบการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและ ประเมินผลการเรียนการสอนในระดับมาก

2) เมื่อเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้าน เอกสารประกอบการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและ ประเมินผลการเรียนการสอน ของครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กที่มีประสบการณ์การสอนและวุฒิภาวะ การศึกษาต่างกัน ตลอดจนครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กที่เคยได้รับการอบรมและไม่เคยได้รับการอบรม ในแต่ละด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธงชัย รัตโนภาส (2531) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้แนวการจัดประสบการณ์ ชั้นอนุบาลศึกษาในโรงเรียน โครงการอนุบาลชนบท สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 7 ผลการวิจัย พบว่า

ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษา มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษา ชั้นอนุบาลศึกษา 1-2 ปี และเคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษาระดับก่อน ประถมศึกษา นโยบายการจัดการศึกษาระดับนี้มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 การคัดเลือกครูเข้าสอนชั้นอนุบาลศึกษา สัมผัสการสอนแต่ไม่ถนัดในการสอน ซึ่งมี การเพิ่มพูนความรู้และทักษะให้กับครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษา โดยให้เข้ารับการอบรม สถานที่จัด ห้องเรียนชั้นอนุบาลศึกษาอยู่ชั้นล่างสุดของอาคาร สภาพห้องเรียน อากาศถ่ายเทได้ดี มีพื้นที่ เหมาะสมและแสงสว่างเพียงพอ มุมประสบการณ์ที่จัดในห้องเรียนคือ มุมบ้าน มุมหนังสือ และมุม บล็อก การจัดทำตารางทำกิจกรรมประจำวันปรับปรุงจากของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ โดยปรับเปลี่ยนเวลาการทำกิจกรรมและเพิ่มหรือลดกิจกรรมบางกิจกรรม การจัด กิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาของนักเรียน คือ จัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง เพื่อพัฒนาด้านร่างกาย กิจกรรมสร้างสวรรค์เพื่อพัฒนาด้านอารมณ์-จิตใจ กิจกรรมการเล่นตามมุมเพื่อพัฒนาด้านสังคม และ กิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญา วิธีการที่ใช้ในการจัดประสบการณ์ และกิจกรรม คือการแบ่งกลุ่ม การปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนเป็นกิจกรรมในห้องเรียนมากกว่านอกห้องเรียน

กิจกรรมที่ทำได้ยากคือเกมการศึกษา กิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่จัดมากคือ เพลง มีการนิเทศติดตามผลโดยผู้บริหารโรงเรียน การวัดผลและประเมินพัฒนาการใช้วิธีสังเกต

ปัญหาที่พบคือ งบประมาณ เอกสาร สื่อ วัสดุและอุปกรณ์เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาไม่เพียงพอ บริเวณที่จัดเครื่องเล่น สนามคับแคบ ระดับสติปัญญาและความสามารถของนักเรียนแตกต่างกันมาก

นาง กงเมือง (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ผลการวิจัย พบว่า

1) ครูใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในด้านการบริหารและการนิเทศการศึกษา คือ มีการปฏิบัติมากในข้อที่มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี ให้คำปรึกษาแก่ครูได้นอกเหนือจากการเรียนการสอน และมีความคาดหวังในการปฏิบัติมากที่สุด ในข้อที่เน้นให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแนวทางที่ส่งเสริมประชาธิปไตย และความคิดสร้างสรรค์ ความสัมพันธ์กับครูผู้สอน ครูใหญ่มีการปฏิบัติมากในข้อที่กระตุ้นให้ครูผู้สอนมีความคิดริเริ่มในการทำงาน และมีความคาดหวังในการปฏิบัติมากที่สุด ในข้อที่มีความเป็นกันเองกับครูผู้สอน สามารถพบได้ตลอดเวลาเมื่อมีปัญหา ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ครูใหญ่มีการปฏิบัติมากในข้อที่ได้รับความสนใจ ร่วมมือและช่วยเหลือจากผู้ปกครองเกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน และมีความคาดหวังในการปฏิบัติมากในข้อที่ผู้ปกครองให้ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

2) ครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน คือ มีการปฏิบัติน้อยในข้อที่นักเรียนได้รับการฝึกให้มีความสนใจและสังเกตสิ่งต่าง ๆ อย่างชัดเจน ถูกต้อง และมีความคาดหวังในการปฏิบัติมากในข้อที่ครูใช้คู่มือครู เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน ครูมีการปฏิบัติน้อยและมีความคาดหวังในการปฏิบัติมากในเรื่อง การดูแลความเรียบร้อยของที่เก็บอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา มีการปฏิบัติน้อยในข้อที่ครูใหญ่สนใจ และเห็นความสำคัญของการนิเทศมีการตรวจเยี่ยมให้คำแนะนำด้านการสอนอยู่เสมอ และมีความคาดหวังในการปฏิบัติมากในข้อที่ครูใหญ่เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศการสอนในโรงเรียน

ผู้บริหารและครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กทุกคน ไม่เคยศึกษาทางด้านอนุบาลศึกษาและมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษา ชั้นเด็กเล็ก 1-2 ปี จุดหมายหลักในการศึกษาระดับนี้ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาแก่เด็ก ที่ตั้งของห้องเรียนอยู่ในอาคารเรียนเดียวกัน ชั้นเรียนระดับอื่นแต่อยู่ชั้นล่างสุด ซึ่งเป็นทั้งห้องเรียนและห้องเล่นโดยมีการจัดวัสดุและอุปกรณ์สำหรับ

จัดกิจกรรมในที่เก็บที่เคลื่อนที่ได้ แต่วัสดุอุปกรณ์จำนวนไม่เพียงพอ ตารางกิจกรรมประจำวันที่ใช้ยึดตามรูปแบบของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยมีการจัดกิจกรรมภายในมากกว่าภายนอกห้องเรียน และกิจกรรมที่จัดมากก็คือกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมส่งเสริมที่จัดมากคือ เพลง ในการวัดและประเมินผลใช้วิธีการสังเกตมากที่สุด ส่วนเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของระดับพัฒนาการต่าง ๆ คือ ร้อยละ 60 ขึ้นไป

สภาพปัญหาในทุก ๆ ด้าน เป็นปัญหาระดับปานกลาง โดยมีสภาพปัญหาที่พบมากคือ การขาดแคลนเอกสารประกอบการใช้แนวการจัดประสบการณ์ การจัดทำ/หา/ใช้สื่อการเรียนการสอน และการจัดทำเอกสารและเครื่องมือการวัดและประเมินผล

พะเยาว์ เพ็ญประพัฒน์ (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพปัญหาการจัดดำเนินการพัฒนาสุขภาพนักเรียน ระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ผลการวิจัย พบว่า สภาพการจัดดำเนินการและพัฒนาสุขภาพนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่า ได้จัดสถานที่ของเด็กเล็กไว้เป็นสัดส่วน จัดอาหารเสริมด้วยนมถั่วเหลือง แก่เด็ก จัดครูเข้าสอนชั้นเด็กเล็กตามความสมัครใจและมอบหมายหน้าที่พิเศษให้ครูประจำชั้นอีกด้วย ส่วนครูประจำชั้นเด็กเล็กจะดำเนินการพัฒนาสุขภาพนักเรียน โดยการตรวจสุขภาพนักเรียน ตอนเช้า และทำบัตรสุขภาพ

ปัญหาการจัดดำเนินการพัฒนาสุขภาพนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่า มีปัญหาระดับน้อย

พิชัย ปานยิ้ม (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงาน และปัญหาการนิเทศการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดตาก ผลการวิจัย พบว่า งานด้านแนวการจัดประสบการณ์มีการประชุมชี้แจง เตรียมตัวครูผู้สอน แนะนำให้ครูผู้สอนสอนตามแผนการจัดประสบการณ์และประเมินผลจากการสังเกตการสอน

ด้านการพัฒนาบุคลากร มีการสำรวจความสนใจและสมัครใจของครู ให้โอกาสครูผู้สอนได้แสดงผลงานอย่างอิสระและสังเกตพัฒนาการด้านการสอนของครู

งานด้านสื่อการเรียนการสอน มีการส่งครูเข้ารับการอบรม สนับสนุนให้ครูผลิตสื่อใช้เอง ให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบ และให้มีศูนย์เก็บสื่อกลางของโรงเรียน

งานด้านการอำนวยความสะดวก และการบริการด้านอื่น ๆ ได้มีการให้ครูช่วยกันปรับปรุงอาคาร ห้องเรียน เครื่องมือเครื่องใช้และส่งเสริมครูเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

งานด้านการประเมินผล มีการประเมินผลโดยผู้บริหารและครูวิชาการ ให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการ และเก็บบันทึกผลการประเมินไว้เป็นหลักฐาน

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษา คือ ขาดแคลนบุคลากร ขาดงบประมาณสนับสนุน เครื่องมือการประเมินไม่มีคุณภาพ โรงเรียนไม่มีโอกาสกำหนดวิธีการประเมินและขาดการติดตามผลการประเมิน

พูนศรี ตันติวัฒน์ (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพร้อมในการบริหารงานของโรงเรียนอนุบาลของรัฐ ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารเห็นว่าการบริหารงานของโรงเรียนอนุบาลทุกด้านมีความพร้อมมากสามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ การบริหารงานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานวิชาการ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน งานบุคลากร และงานอาคารสถานที่ ส่วนครูเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมมากในเรื่องการบริหารงานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานวิชาการ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ส่วนความพร้อมทางด้านอาคาร สถานที่และบุคลากรยังไม่มากนัก เมื่อเปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน ปรากฏความแตกต่างในความเห็นเรื่องความพร้อมในการบริหารโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มัทนา ท้าวพริก (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้แผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก ในด้านส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายในเขตการศึกษา 11 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กส่วนมากมีความคิดเห็นว่า จุดประสงค์ของกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมการเล่นตามมุมและกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง ชัดเจนดีเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก และสามารถนำไปจัดประสบการณ์ให้บรรลุตามจุดประสงค์ได้มาก เนื้อหาของกิจกรรมทั้ง 4 นี้เหมาะสมกับเวลาที่ใช้สอน สามารถนำไปจัดประสบการณ์ได้มาก และเหมาะสมกับความสามารถตามวัยของเด็ก ครูส่วนมากจะทำการประเมินผลว่า การประเมินผลที่ระบุไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กนั้น ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์ ครูส่วนมากจะยึดพัฒนาการของเด็กเป็นหลักการประเมินผล

2) ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กสามารถนำรายละเอียดของกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ไปจัดประสบการณ์ได้มาก ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กจำนวนพอสมควรสามารถจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะได้ครบทุกหน่วยการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก ส่วนมากจัดได้สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 20 นาที และสามารถจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ประเภทการวาดภาพ ด้วยสีเทียน การปั้นด้วยดินน้ำมันหรือดินเหนียว การพับง่าย ๆ การฉีกปะ การตัดปะ

ได้มากที่สุด มีครูจำนวนมากพอสมควรสามารถจัดกิจกรรมสร้างสวรรค์ได้ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 30 หรือ 40 นาที และสามารถจัดมุมบ้านและมุมหนังสือได้มากที่สุด มีครูจำนวนมากพอสมควรจัดมุมให้เด็กเล่นได้สัปดาห์ละ 5 วัน และสามารถจัดเครื่องเล่นสนามและบ่อทรายได้มาก ครูส่วนมากสามารถจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งได้สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 30 นาที ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก มีการเตรียมตัวและดัดแปลงแผนการจัดประสบการณ์ก่อนนำไปใช้พอสมควร ครูส่วนมากมีความเห็นว่าแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กมีส่วนช่วยในการจัดประสบการณ์มาก

3) ปัญหาที่ครูพบ คือ ครูขาดงบประมาณในการจัดทำสื่อและอุปกรณ์ ครูร้องเพลงที่อยู่ในแผนการจัดประสบการณ์ไม่ได้ ห้องเรียนชั้นเด็กเล็กเป็นห้องเรียนชั่วคราว

4) ข้อเสนอแนะจากครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก ได้แก่ การจัดหางบประมาณให้ครูชั้นเด็กเล็ก โดยเฉพาะการทำเทปเพลงออกจำหน่ายหรือแจกให้ครู การจัดอบรมครูภาคเรียนละ 1 ครั้ง ในเรื่องเพลง ศิลปะ สื่อ และอุปกรณ์ และการจัดห้องเรียนในชั้นเด็กเล็กโดยเฉพาะ

เมธา ปรางค์แสงวิไล (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา ในโรงเรียนโครงการอนุบาลชนบท สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเขตการศึกษา 5 ผลการวิจัย พบว่า

ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษา มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาชั้นอนุบาลศึกษา 1-2 ปี นโยบายในการจัดการศึกษาระดับนี้มุ่งเน้นให้นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษามีครีเอทีฟและถนัดในการสอน มีการเพิ่มพูนความรู้และทักษะโดยการเข้ารับการอบรม ห้องเรียนชั้นอนุบาลศึกษาอยู่ชั้นล่างสุดของอาคาร มีแสงสว่างเพียงพอ การระบายถ่ายเทอากาศดี พื้นที่ห้องกว้างขวาง ตารางกิจกรรมประจำวันที่ใช้ปรับปรุงจากของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กิจกรรมที่ทำได้ยากคือ เกมการศึกษา กิจกรรมเสริมที่จัดมากคือเพลง ส่วนการวัดและประเมินพัฒนาการใช้วิธีการสังเกต

ปัญหาที่พบคือ เอกสาร สื่อ วัสดุและอุปกรณ์เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาไม่เพียงพอ ระดับสติปัญญาและความสามารถของนักเรียนแตกต่างกันมาก

วันดา สาห่วยทอง (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาในโรงเรียนโครงการอนุบาลชนบท สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 6 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารทุกคนไม่เคยศึกษาทางด้านอนุบาลศึกษา ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษา มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาชั้นอนุบาลศึกษา 1-2 ปี จุดหมายหลักใน

การจัดการศึกษาระดับนี้ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาเท่านั้น ครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษามีความสนใจสอนแต่ไม่ถนัดในการสอน การเพิ่มพูนความรู้และทักษะโดยการเข้ารับการอบรม ที่ตั้งของห้องเรียนชั้นอนุบาลศึกษาตั้งอยู่ในอาคารเรียนชั้นล่างสุด ซึ่งเป็นทั้งห้องเรียนและห้องเล่น โดยมีการจัดกิจกรรมภายในห้องเรียนมากกว่านอกห้องเรียน แต่วัสดุอุปกรณ์มีจำนวนไม่เพียงพอ ตารางกิจกรรมประจำวันที่ใช้ปรับปรุงจากของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยสับเปลี่ยนเวลาทำกิจกรรม กิจกรรมที่ทำได้ยากคือ เกมการศึกษา กิจกรรมเสริมที่จัดมากคือ เพลง ในการวัดและประเมินผลใช้วิธีการสังเกต

ปัญหาที่พบคือ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาไม่เพียงพอ เอกสารเกี่ยวกับแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาได้รับไม่เพียงพอและได้รับเอกสารล่าช้า สติปัญญาและความสามารถของนักเรียนแตกต่างกันมาก

สาลี เหมือนมงคลกุล (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวโน้มของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาของไทย ในปีพุทธศักราช 2544 ผลการวิจัย พบว่า

1) ด้านนโยบายจะต้องระบุแผนพัฒนาประชากร ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้ชัดเจน เน้นความสำคัญในการให้ความรู้แก่พ่อแม่ในเรื่องของการอบรมเลี้ยงดู สนับสนุนให้ชุมชนองค์กรท้องถิ่นจัดศูนย์พัฒนาเด็กในชุมชนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ ช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสต่าง ๆ ในการรับบริการทางการศึกษา โดยรัฐขยายโอกาสทางการศึกษาระดับนี้เพิ่มขึ้นอย่างทั่วถึงระหว่างหน่วยงานที่จัดจะมีการประสานงานทางวิชาการ และการใช้ทรัพยากรร่วมกันมากขึ้นและรัฐส่งเสริมงบประมาณตามความจำเป็น

2) คุณลักษณะของเด็กปฐมวัยที่พึงประสงค์คาดว่า จะมีสุขภาพทางกายสมบูรณ์ รู้จักใช้ทักษะในการแสวงหาความรู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ ยึดมั่น ตรงต่อเวลา เสียสละ มีสุขภาพจิตดี ลักษณะผู้นำ เชื่อมั่นในตนเอง มีบุคลิกภาพที่ดีสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

3) รูปแบบของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา ส่งเสริมให้จัดศูนย์พัฒนาเด็กขึ้นในสถานประกอบการของรัฐและเอกชน ขยายชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐทุกโรง ส่งเสริมการให้ความรู้ผ่านทางครอบครัวและศูนย์พัฒนาเด็กเคลื่อนที่ รัฐยังคงส่งเสริมให้เอกชนจัดชั้นอนุบาลในชุมชนเมือง แต่เอกชนจะหันมาสนใจจัดสถานบริการเด็กแรกเกิด - 3 ปี มากขึ้นและรัฐสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความบกพร่องในด้านต่าง ๆ

4) มีคณะกรรมการกลางจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยกำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยจัดทำแนวการจัดประสบการณ์ภาคพื้นดิน ติดตามผล การผลิต การพัฒนาบุคลากรและการจัดอาคารสถานที่ให้สอดคล้องกันทุกหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับนี้ให้มากที่สุด

5) พ่อแม่จะมีเวลาให้กับเด็กน้อยลงและจะพึ่งบริการในการเลี้ยงดูเด็กของเอกชนมากขึ้น แต่พ่อแม่จะมีความรู้และเห็นความสำคัญของเด็กมากขึ้น จึงเลือกใช้สถานบริการที่มีคุณภาพดี และให้ความร่วมมือกับสถานบริการในการพัฒนาเด็ก

สมมาศ ประทุมวัลย์ (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา ตามโครงการอนุบาลชนบท สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผลการวิจัย พบว่า ในด้านการดำเนินงานนั้นเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรส่วนใหญ่ดำเนินการโดยกำหนดเป็นโครงการไว้ในแผนปฏิบัติงานของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด วิธีการพัฒนาบุคลากร ใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการและประเมินผล โดยการสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงาน ภาคพื้นดิน จัดทำรายละเอียดต่าง ๆ ด้วยการกำหนดเรื่องที่จะนิเทศให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ ดำเนินการตามแผนโดยการประชุมชี้แจงและมอบหมายงานต่อผู้เกี่ยวข้องก่อนเริ่มดำเนินการ ใช้กิจกรรมนิเทศ โดยวิธีการเยี่ยมชั้นเรียนและเสนอแนะเป็นรายบุคคล ประเมินผลภาคพื้นดินโดยการสังเกตพฤติกรรมผู้รับการนิเทศบุคลากรที่ช่วยดำเนินการพัฒนาบุคลากรและการนิเทศส่วนใหญ่คือผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล ครูผู้เป็นวิทยากรแกนนำและศึกษานิเทศก์จังหวัด เกี่ยวกับการจัดศูนย์ฯ ให้เป็นแหล่งวิชาการ ส่วนใหญ่จัดโดยอาศัยห้องเรียนห้องหนึ่งในอาคารเรียนเป็นศูนย์วิชาการ จัดสื่อและเอกสารไว้เป็นประเภทเพื่อสะดวกในการใช้ผลิตสื่อต้นแบบตามแผนที่วางไว้ รวบรวมเอกสารตำราและหนังสือต่าง ๆ ตามที่หน่วยงานต้นสังกัดส่งให้ เอกสารส่วนใหญ่มีแนวการจัดประสบการณ์ แผนการจัดประสบการณ์ หนังสือสำหรับครู หนังสือสำหรับเด็กและมีการบริการสื่อและเอกสารโดยการประชาสัมพันธ์ให้ครูโรงเรียนในโครงการทราบ

ปัญหาในการดำเนินงาน จากผลการวิจัยพบปัญหาดังนี้ ด้านการพัฒนาบุคลากร ไม่มีงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรได้ตามแผน ระยะเวลาในการดำเนินงานแต่ละครั้งน้อยเกินไป วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลไม่สามารถวัดได้ตามข้อเท็จจริง ด้านการนิเทศการศึกษางบประมาณที่ใช้ในการวางแผนเล็กน้อย ผู้นิเทศมีเวลาในการนิเทศไม่เพียงพอเพราะมีภารกิจอื่นมาก ผู้เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของการประเมินผล ด้านการจัดศูนย์ฯให้เป็นแหล่งวิชาการ ครูภาคพื้นดินในการจัดเก็บสื่อและเอกสารมีไม่เพียงพอ โรงเรียนในโครงการอยู่ห่างไกลให้บริการได้ไม่ทั่วถึง

ด้านการทำวิจัย ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจในการทำวิจัยและไม่มีเวลาศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง

อัญชลี โตตุตส์ (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานตามแผนงาน จัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด เขตการศึกษา 1 ผลการวิจัย พบว่า

1) การเตรียมการดำเนินงาน มีการเตรียมการดำเนินงานด้วยการศึกษานโยบายและ แนวทางการดำเนินงานจากเอกสารของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด โรงเรียนและศูนย์พัฒนา การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีการกำหนดนโยบายและวางแผนงาน เตรียมบุคลากร ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เตรียมงบประมาณและเตรียมการประเมินผล ปัญหาสำคัญที่ พบในการเตรียมการดำเนินงานคือ การอบรมประชุมสัมมนาใช้เวลาน้อยเกินไป บุคลากรมีความรู้ และทักษะไม่เพียงพอ การประสานงานขาดการติดตามประเมินผลแต่ละขั้นตอน และขาดงบประมาณ จัดทำเครื่องมือประเมินผล

2) การดำเนินงานตามแผนงาน มีการกำหนดแผนงานและโครงการฝึกอบรมและพัฒนา บุคลากร การปรับปรุงศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้เป็นแหล่งวิชาการ จัดกิจกรรม ส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและการนิเทศ ติดตามผล การดำเนินงานใช้งบประมาณจากเงินงบประมาณ ปัญหาสำคัญที่พบในการดำเนินงานคือ ขาดงบประมาณในการจัดทำแผนงานและโครงการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร ระยะเวลาในการ ดำเนินงานไม่เพียงพอ ขาดเอกสารในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถม ศึกษา สื่อและเอกสารทางวิชาการมีไม่เพียงพอแก่ผู้รับบริการ วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานมีไม่ เพียงพอ ผู้นิเทศมีเวลาไม่เพียงพอเพราะมีภารกิจอื่นมากและงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอใน การดำเนินงาน

3) การประเมินผลการดำเนินงาน มีการประเมินผลระหว่างดำเนินงานและประเมินผล เมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน มีการสรุปผลและรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด ปัญหาสำคัญที่พบในการ ประเมินผลการดำเนินงานคือ ขาดความต่อเนื่องในการติดตามประเมินผลและขาดการประสานงาน ที่ดี ทำให้การดำเนินงานไม่คล่องตัว

อารดี นาคนใหญ่ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมระหว่าง โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียนสำหรับเด็ก ก่อนวัยเรียน พบว่า สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการจัดตกแต่งพื้นที่และจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับเด็ก

กิจกรรมการใช้กล้ามเนื้อเล็กและกล้ามเนื้อใหญ่ กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เป็นสภาพแวดล้อมที่จะส่งเสริมพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยที่โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 71.45 และโรงเรียนอนุบาลเอกชน ร้อยละ 64.29 ได้จัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนโดยกำหนดเป็นศูนย์การเรียนรู้ ส่วนกิจกรรมสำหรับกล้ามเนื้อใหญ่ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 50 และโรงเรียนอนุบาลเอกชน ร้อยละ 100 จัดเตรียมเครื่องเล่นสนามไว้ให้เด็กได้ออกกำลังกาย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา พอที่จะสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาในระดับอนุบาลศึกษายังไม่มีอาคารเรียนเอกเทศ จัดห้องเรียนอยู่ในอาคารที่เรียนร่วมกับชั้นอื่น และอยู่ชั้นล่างของอาคาร ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่จบการศึกษาด้านอนุบาลศึกษา แต่เคยผ่านการอบรมมาก่อน การจัดการศึกษามุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา การจัดครูเข้าสอนพิจารณาผู้ที่มีวุฒิทางด้านอนุบาลศึกษา การนิเทศส่วนใหญ่้นิเทศโดยผู้บริหารโรงเรียน โดยวิธีการประชุมปรึกษาหารือการจัดกิจกรรม จัดตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จัดกิจกรรมตามตารางโดยสับเปลี่ยนเวลาหรือเพิ่มลดเวลาของกิจกรรมบางกิจกรรม กิจกรรมที่ปฏิบัติได้ยากคือ เกมการศึกษา จัดกิจกรรมภายในมากกว่าภายนอกห้องเรียน การวัดและประเมินพัฒนาการเด็กใช้วิธีการสังเกตมากที่สุด การจัดสภาพแวดล้อมยังไม่เหมาะสม ปัญหาอุปสรรคคือขาดงบประมาณในการดำเนินการ ขาดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครูผู้จัดทำเครื่องเล่นสนาม ขาดเอกสารหลักสูตรและเครื่องมือวัดและประเมินผล แนวโน้มรัฐจะขยายการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาเพิ่มขึ้น เพื่อช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส และกำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับนี้ให้สอดคล้องกันทุกหน่วยงานที่จัด พ่อแม่ผู้ปกครองจะมีความรู้และเห็นความสำคัญของเด็กมากขึ้น

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา พอสรุปเป็นแนวทางในการดำเนินงานได้ดังนี้

การวางแผนและการบริหาร โรงเรียนควรบริหารงานให้สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาทุกระดับ โดยจัดและวางแผนให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชนและท้องถิ่น เกณฑ์เด็กก่อนวัยเรียนเข้าเรียนอย่างทั่วถึงเสมอภาค

การเรียนการสอน โรงเรียนควรพัฒนาหลักสูตรปรับให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น เน้นการจัดกิจกรรมที่พัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญาตามศักยภาพ จัดมุมหนังสือห้องสมุด นำเทคโนโลยี สื่อวัสดุอุปกรณ์มาใช้ ทำการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน

การนิเทศการศึกษา ครูผู้สอนต้องได้รับการช่วยเหลือทั้งจากภายนอก และ การนิเทศภายใน ได้รับความรู้ต่าง ๆ สม่่าเสมอ มีเจตคติที่ดีต่อการนิเทศ

การจัดบุคลากร พัฒนาบุคลากรทั้งผู้สอนและผู้บริหารให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยวิธีการต่าง ๆ จัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม จัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกแก่บุคลากร

การจัดสภาพแวดล้อม จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก จัดสภาพที่เรียนให้เป็น สัมคมเล็ก ๆ เหมือนบ้าน มีบรรยากาศทั่วไปที่ดีและสภาพภายในห้องเรียนที่มีสื่อวัสดุ อุปกรณ์ ครบ ตามเกณฑ์มาตรฐาน

การส่งเสริมสนับสนุนการเรียนและคุณภาพชีวิตนักเรียน โรงเรียนระดมทรัพยากรจาก แหล่งต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้มากขึ้น เช่น อาหารกลางวัน อาหารเสริม (นม) เครื่องเล่น การช่วยเหลือด้านสุขภาพอนามัย และความปลอดภัย

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนควรร่วมกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ ความ เข้าใจ เจตคติแก่ผู้ปกครองอย่างถูกวิธี การให้บริการแก่ชุมชน การร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรม การประชาสัมพันธ์ติดต่อกับผู้ปกครอง